

FOR
Freedom
AND
Justice...

AMERIŠKA DOMOVINA

AMERICAN IN SPIRIT
FOREIGN IN LANGUAGE ONLY

SLOVENIAN
MORNING NEWSPAPER

CLEVELAND 3, O., MONDAY MORNING, JANUARY 26, 1953

LETO LIII — VOL. LIII

Ob robu pripisane

★ IVAN BOŠTJANČIČ, urednik "Glasa Naroda" (namreč novega, napred., ljudsko-demokratskega Glasa Naroda, ne takega, kakršnega so izdajali Frank Sakser in njegovi uredniki), je mojster "insinuiranja", to je cikliranja in napeljevanja misli v svoje kanale, kakor sa pač mojstri v tem vsi oni, ki v interesu ljudske demokracije sukajo svoje pero. Naj vam podamo nazoren primer. Pred dnevi je objavil v svoji koloni gori imenovanega lista sledečo vest: — "Kratka vest je bila objavljena v ameriških časopisih, le par vrstic, ki pa povedo več kot vsa dolga poročila na prvih straneh. Namreč, odobren je bil denar za 116 tisoč križev, ki jih je armada naročila za padle vojaše in za one, ki bodo še padli v korejski vojni. — Vsota ni velika, toda republikanska vlada bi lahko odpravila ta izdelek — s končanjem korejske vojne." (Poševni tisk naš). — Vest oz. njen komentar, ki je videti na prvi pogled nedolžen, je namenjen, kakopak, poštenim in preprostim slovenskim ljudem, ki ne znajo brati med vrsticami ter v svojem poštenju ne vidijo fatalnosti, ki jo je skrnil v svoj komentar, v katerem je brez ovinkov povedal nič več in nič manj, kakor da je republikanska vlada oziroma Amerika tista, ki noče končati te vojne! — Za Sovjetijo in po njej naščuvano ter oboroženo Severno Korejo in za kitajske komunistične "protivojke", ki so vdrli v Južno Korejo ter začeli to krvavo morijo in ki zdaj že 23 mesecev vlečejo za nos Združene narode s svojimi "pogajanjimi", pa nima Boštjančič nobenega nasveta ne komentarija! — Zanj je popolnoma v redu, ko komunisti odklanjajo vse predloge Združenih narodov za končanje te vojne, kakor so odklonili tudi zadnje, ki jih je predložila azijska država Indija in katere je sprejel 54 narodov, odklonil pa jih je samo sovjetski blok petih držav! V očigled vseh teh dejstev si drzne licemerski "človekoljub" zapisati poštenim slovenskim patriotskim ljudem: "Republikanska vlada bi lahko odpravila ta izdelek — s končanjem korejske vojne! ..."

★ MRS. ROOSEVELT pravi, naj nikar nihče ne misli, da so sovjetski delegatje pri Združenih narodih takšni, kakršni so, zato, ker da so ignorantni ali nevedni. "Da ne govorijo tako kakor drugi, svobodni ljudje," je rekla, "je to zato, ker govorijo zmerom tako, kakor jim je ukazano, da morajo govoriti. Če bi kdaj samo namignili, da se strinjajo s kakšno točko Združenih narodov, bi to pomenilo njihov konec, kar le predobro vedo." — Ugotovitev Mrs. Rooseveltove velja v prenešenem smislu tudi za Ivana Boštjančiča, o katerem je podtalni FBI agent Matt Cvetič izjavil, da je komunist in komunistični voditelj, zapisnik Kongresnega Rekorda v Washingtonu pa je to Cvetičevo ugotovitev objavil v vednost javnosti.

★ TISKOVNA SVOBODA v tej deželi je dokaj širokogrudna, — često celo preveč, pa so vendar nekateri mnenja, da jim stiska preveč kromolce k životu in da se ne morejo razpisati kakor bi se radi. To pa seveda samo takrat, kadar sami pišejo in razglašajo svoje ljudsko-demokratske zore. Kadar je treba to tiskovno svobodo priznavati drugim, je pa druga pesem. — Hank Ru-

TRUMAN ODKLANJA PONUDBE

Med odklonjenimi ponudbami je ena, ki mu ponuja položaj s 100.000 plače na leto.

INDEPENDENCE, Mo. — Bivši predsednik Harry S. Truman je dokončno in definitivno odklonil vsako misel na sprejem položaja, ki bi z njegovim imenom kapitaliziral komercialno vrednost kakega izdelka ali stvari.

Zadnje dni je odklonil ponudbo položaja managerja za neko veliko manufakturno tvrdko, kateri položaj bi mu donesl 100 tisoč dolarjev na leto. Prav tako je odklonil še neko drugo ponudbo, kjer mu je bil ponujen poleg visoke plače še osem let trajajoči kontrakt.

Časnikarji poročajo, da je bivši predsednik zaposlen in marljiv kot čebela. Vsako jutro pred osmo že odpre hišna vrata in Independence ter vzame s praga jutranji list, ki ga raznašalec pusti tam. Ko prebere list in pozajtrkuje, se odpelje v svojo pisarno, katero ima v poslopiju Federal Reserve banke v Kansas Cityu, odkoder hodi obedovat čez cesto v bližnjo restavracijo, kjer naroči pripristo jedila. V soboto je naročil n. pr. prašičje noge (pigs hocks) in kislo zelje ter kavo, kar ga je vse supaj stalo 75 centov. V restavraciji daje tudi radovoljno svoje avtografe vsem, ki jih želijo, — gostom in domačim uslužbencem.

Bivši predsednik pravi, da bi v bodočnosti najraje predaval mladini na srednjih in visokih šolah o pomenu in važnosti ameriškega državljanstva v dobi, ko se bo pričelo izrabljati atomsko energijo v človeštvu koristne svrhe.

Vremenski

prerok

pravi:

Deloma oblačno in ne premrzlo. Ponoči oblačno in ne tako mrzlo kakor snoči.

pert, član društva št. 765 SNPJ v Detroitu, je objavil v angleškem delu "Prosvete" z dne 7. jana 1953 pod naslovom "What Are Policies and Principles of SNPJ" dopis, katerega zaključuje s sledečim odstavkom, ki ga navajamo na tem mestu v prevodu: "Pred približno enim mesecem sem poslal dopis, ki ni bil objavljen. Od bivšega urednika sem prejel pismo, v katerem mi sporoča, da bi dopis škodoval organizaciji, zato ne bo priobčen.

"Ali je to tip svobodnega tiska, ki ga imamo pri SNPJ? — Sporočil sem uredniku, naj vsaj pove 70.000 članom SNPJ, zakaj so bili moji članki zavrnjeni in zakaj niso bili objavljeni v Pro-ne svetli, toda doslej ni še storil tega. Članki drugih piscev pa se objavljajo. Ali so to politika in načela SNPJ? Ali je to tista svoboda tiska (poševni tisk originalen), o kateri govorimo v SNPJ? — Hank Rupert, 765."

Slovenska pisarna
6116 Glass Ave., Cleveland, O.
Telefon: EX 1-9717

ŠOLA (Slovenska sobotna): 2. skupina prepiše in večkrat prebere berilo "Domače živali" (Naša beseda st. 14). — 3. skupina prepiše in se nauči pesem "Srce — oltar" (Naša beseda 29). — 4. skupina 78). Spíše spis o Pustu. — 5. skupina se nauči berilo "Na tlaki" (Zorenje 86) in spiše spis "Tlačani."

TROJČKI. V nedeljo (1. feb. ob 3. pop.) ponovi Slovenski oder "Trojčke" v cerkveni dvorani pri Sv. Lovrencu. Ne samo šentlovenčani, ampak tudi na St. Clairju in celo v Euclidu se zanimajo za ponovitve, da se ob lepem igranju spet od srca nasmejejo. Vstopnina \$1.

VAJE za Trojčke bodo v torek in četrtek ob 7 v Slovenski pisarni. Igralce prosim, da nekoliko ponovijo besedilo. — P. Intihar, režiser.

NASA PISARNA je ta teden spet redno odprta in poleg rednih ur še vsak ponedeljek in četrtek zvečer od 5:30 — 7:00 ter prihodnjo nedeljo dopoldne od 9. dalje.

Tisočeri Nemci beže iz "smrtni zone" v zapadni Berlin

Komunistični banditje nastopajo z vedno večjo krutostjo in brezobzirnostjo.

BERLIN. — Dne 21. januarja je pribežalo, in sicer že drugi zaporedni dan, iz Vzhodne Nemčije v zapadni Berlin nad tisoč ljudi, ki beže pred naraščajočim komunističnim terorjem in pred razširjajočo se "rdečo zono."

Dne 21. jan. je pribežalo 1.200 ljudi, pred tem pa vsak dan povprečno po 600 ljudi. Nemci, ki žive v sovjetski zoni, pripovedujejo, da so bili prisiljeni bežati, ker hočejo komunisti naglo in popolnoma preorganizirati Vzhodno Nemčijo po sovjetskem načinu. Mnogim kmetom je bilo povedano, da bodo s silo premeščeni globlje v Vzhodno Nemčijo, da naredijo prostor ustanovitvi "smrtni zone".

Ta zona, ko so jo že več mesecev napovedovali, se naglo uresničuje. To bo en kilometer širok in 70 kilometrov dolg pas ozemlja, katerega ne bo smel nihče prestopiti, ker bo vsak ustreljen, kdor bi bil pri tem zasležen.

Bodi previden in pazljiv, pa se boš izognil marsikateri nesreči!

"THE LISTENER", tedenska revija, ki jo izdaja londonska BBC radijska postaja, je objavila članek svojega stalnega sodelavca Vernon Bartlett-a z naslovom: 'Jugoslavija gleda na Zapad.' Pisec opisuje razvoj jugoslovanske komunistične vladavine od časa, ko je nastal prelom z Moskvo in daje tile dve sliki:

Leta 1951 sem gledal manifestacije prvega maja v Beogradu. Mnogičica je nosila, kot navadno, stotine velikanskih bradatih porob Karla Marxa in Engelsa. Bili so tudi običajni napisi kričalnic in gesel, ki so pozivali delavce 'vsakega sveta, naj se zedinijo'. Bilo je prav zelo tako, kakor sem videl majske manifestacije dve leti poprej tam na

NOTRANJE TEŽAVE SOVJETIJE

Čistke, pogoni za vohuni in saboterji ter kampanje sovražstva dokazujejo, da je tam nekaj zelo narobe.

WASHINGTON. — V zadnjem času je prišlo vse preveč poročil o težavah v notranjosti Sovjetije, da se lahko z gotovostjo sklepa, da te težave niso le pobožna želja demokratskega sveta. In dokler bo šlo Stalinu narobe doma, dotlej vsekakor ne bo Stalin iskal težav še drugod.

U. S. News & World Report ugotavlja, da so notranje težave Sovjetije kot take razveseljiv pojav z našega vidika. Nikakega dvoma ne more biti, da je borba za oblast že v teku. Čistke, pogoni za vohuni in saboterji in strastna kampanja sovražstva, — vse to pomeni, da je nekaj gnilega v deželi Danski.

Združene države so danes v močnejšem položaju kot so bile v preteklosti. Še komaj pred nekaj meseci smo imeli v Japonski radarsko omrežje, ki je bilo komaj vredno tege imena. Danes pa posedujemo tam tako izpopolnjen radarski sistem, ki lahko pokaže in zaznava vsaj vsaj letala skoraj v istem trenutku, ko se dvignejo z letališč na Kurilih ali Sahalinu.

Prav lahko je mogoče, da se je pričel položaj obračati nam v korist. Če bo Eisenhowerjeva administracija imela zaznamovati naraščajočo moč, kar je trdnopati, bo vojna nevarnost od strani Sovjetije zmanjševana, in sicer v oni meri, v kateri bomo mi pridobivali na moči. In če se izkaže, da postaja Sovjetija šibkejša, mi pa močnejši, bodo tudi oni narodi, ki danes še cincajo, bolj pri volji, postaviti se ob našo stran. — Zato se je vredno potruditi, da obuje enkrat Stalin čevlji, ki ga bo žulili!

"Kramarji" je pravi izraz!

WASHINGTON. — Velika Britanija dela izvrstno trgovino s komunističnimi deželami. Iz tozadevskega izkaza je razvidno, da je znašala njena trgovina s temi deželami med januarjem in novembrom leta 1952 — 370 milijonov dolarjev.

Novi grobovi

Frank Godec
Po dolgi bolezni je preminul v Marymount bolnici v nedeljo zjutraj rojak Frank Godec (po domače Černe), 3626 E. 82. St., v starosti 63. let. Ranjki je bil doma iz fare Krka pri stični, vas Gmajna — na Dolenjskem, odkoder je prišel pred 50. leti. Spadal je k društvu Bled, št. 10. S. D. Z., društvu Sv. Jožefa, št. 146. KSKJ, in Catholic Order of Foresters Little Flower Court No. 1647. Tukaj zapuša žalujočo soprogo Mary, rojeno Rozman, sina Franka in hčer Angelo Trobentar ter pastorko Mary Perko, Josephine Globokar, Anna Sims, Rudolph, Edward and Louis, vnuke in vnukinje. Pogreb se bo vršil iz Lou's Ferfolia zavoda v sredo zjutraj ob 8:30, in v cerkev sv. Lovrenca ob 9. uri, potem na Kalvarija pokopališče.

Anthony Jakopic

V petek zjutraj je umrl v Lakeside bolnišnici Anthony Jakopic, stanujoč na 1118 E. 141. St. in star 42. let. Rojen je bil v Clevelandu in je delal v Maintenance departmentu v Lakeside bolnišnici. Zapuša ženo Jean, roj. Kozel, hčerko Lindo Mary, brata Vica in Maxa ter sestre Antoinette Golob in Ann Ribic. Bil je član društva Glas cleveandskih delavcev št. 9 SDZ. Pogreb bo danes zjutraj ob 9:30 iz Zakrajškovega pogrebnega zavoda v cerkev sv. Jožefa v Collinwoodu ob 10. uri in od tam na Kalvarijo.

Theresa Lustig

V soboto ponoči je umrla na domu svoje hčere na 1336 E. 55. St. Theresa Lustig, stara 75 let in doma iz vasi Verbovci pri St. Jerneju, odkoder je prišla pred 43 leti. Ona in njen mož sta več let živel na farmi na Emerson Rd. v Genevi. Zapuša moža Franka, hčere Mary Ladiha, na katere domu je umrla, Rose Mandel, Alice Pyle in sina Johna. V Chicagu zapuša brata Josepha Buchar. Pogreb bo v sredo zjutraj ob osmih iz Zakrajškovega pogrebnega zavoda v cerkev sv. Vida ob 8:20 in od tam na Calvary pokopališče.

Anton Ostanek

Danes zjutraj ob 4. uri je umrl Anton Ostanek, stanujoč na 827 E. 156 St. Pogreb oskrbuje Grdinov pogrebni zavod. Podrobnosti jutri.

Prometna nesreča; štirje mrtvi

GRIMAUD, Francija. — Ko se je tukaj zaletel neki tovorni avto v avtobus, so bile štiri osebe ubite.

Allen W. Dulles je bil imenovan na važen položaj

Brat državnega tajnika bo imel važno mesto v direktivi "mrzlovojne" ofenzive proti komunizmu.

WASHINGTON. — Predsednik Eisenhower je dodelil v soboto svojemu teamu, kateremu je poveril vodstvo ofenzive mrzle vojne proti komunizmu, Allena W. Dullessa, brata državnega tajnika Johna Fosterja Dullessa. Allen Dulles je veteranški diplomat, odvetnik in strokovnjak v inteligenčni službi. Star je 59 let, dočim je njegov brat John Foster Dulles, državni tajnik, star 64 let.

Bela hiša je naznanila, da bo prišla njegova nominacija pred senat za odobritev takoj, čim bo senat odobril gen. Walterja Bedell Smitha, sedanega CIA direktorja, za državnega podtajnika.

Senator Wayne Morse obeta borbo proti odobritvi Wilsona

Senator pravi, da je "veliki biznis" ukradel republikansko stranko.

NEW YORK. — Sen. Wayne Morse, republikanec iz Oregona, ki je ob zadnjih volitvah deloval za izvolitev gov. Stevensona, je izjavil, da bo nastopil in glasoval proti odobritvi Charlesa E. Wilsona za obrambnega tajnika ter dodal, da je "veliki biznis ukradel republikansko stranko."

Morse je dejal, da je časniki, da je Eisenhowerjeva administracija "dominirana po filozofiji velikega biznisa".

Senatni odbor pa je med tem soglasno odločil, da bo podprl Wilsonovo nominacijo za obrambnega tajnika, ker je Wilson izjavil, da bo prodal svoje delnice pri General Motors korporaciji, kjer jih ima za dva in pol milijona dolarjev. Kakor znano so bile te delnice na potu njegovi odobritvi.

Prometna nesreča; devet ranjenih

NEW BRUNSWICK, N. J. — Na New Jersey Turnpike cesti je kolidirali neki avtobus s težkim tovornim avtom, pri čemer je bilo devet oseb več ali manj ranjenih.

Razne drobne novice iz Clevelanda in te okolice

Iz bolnišnice—

Mrs. Mary Starman, 20151 Arbor Ave., se je vrnila iz bolnišnice in se zahvaljuje za darila, cvetlice in pozdrave, ki jih je tam prejela. Obiski na domu dobrodošli.

Asesment—

Tajniki društva, ki zborujejo v SND na St. Clair Ave., bodo pobirali asesment nocoj po 6:30.

Dr. V. Meršol ordinira—

Dr. Val. Meršol od danes popoldne zopet ordinira v svoji pisarni na 6127 St. Clair Ave. Za enkrat še v omejenem obsegu.

Seja—

Klub Ljubljana ima v torek ob 7:30 sejo v A.J.C na Recher Ave.

Nov odbor—

Društvo Collinwoodske Slovenke št. 22 SDZ ima za leto 1953 sledeči odbor: predsednica Fannie Brezovar, 305 E. 232 St., Euclid, O., podpreds. Stefi Koncilija, fin. tajnica Rose Mickovic, 19612 Cherokee Ave., tel. — IV 1-6500, blagaj. Frances Tomsich, zapisničarka Rose Simenc, nadzornice Filomena Sedej, Mary Cernigoj, Alice Grosel. Seje so vsako drugo sredo v mesecu ob 7:30 v Slov. domu na Holmes Ave.

40 let srečnega zakona—

Včeraj sta praznovala spoštovana Mr. in Mrs. Joseph Lekšan v Barbertonu, O., 40-letnico svojega srečnega zakona v krogu svojih otrok, sorodnikov in ožjih prijateljev. Jos. Lekšan je dobro poznan članom KSKJ, ker je bil delj časa eden izmed njihovih glavnih podpredsednikov. Slavljenecema čestitamo in kličemo: Na mnoga leta!

Najdena ura—

Našla se je ženska zapestna na ura, na Norwood Road. Kdor jo je izgubil, naj pokliče po peti uri zvečer EN 1-6719.

Spet doma—

Iz bolnišnice se je vrnila Mrs. Mary Zagar, 9319 Meech Ave. Zahvaljuje se vsem sorodnikom in prijateljem za obiske, karte in darila.

NOV JUGOSLOV. ZUN. MINISTER

BEograd. — Za načelnika jug. generalnega štaba je bil te dni imenovan gen. Peko Dapčević, ki bo nasledil generala Koco Popovića, kateri je bil imenovan za zunanjega ministra. — (Iz te vesti sledi, da podpremier Edvard Kardelj ni torej več zunanji minister. Ured.).

NAJNOVEJŠE VESTI

WASHINGTON. — Alben W. Barkley, bivši podpredsednik, bo postal s prihodnjo nedeljo komentator na televiziji. Komentar bo po enkrat na teden, in sicer ob nedeljah.

LIVERPOOL, Anglija. — Na kanadskem luksuznem parniku Empress of Canada je nastal požar. Parnik, ki se nahaja v tujakšnjem pristanišču se je prevrnil in je oz. bo popolnoma uničen.

BONN, Nemčija. — Število beguncev, ki beže v zadnjem trenutku iz Vzhodne Nemčije v Zapadno, preden komunisti do tal ne potegnejo železnega zastora, je zavzelo tako velik obseg, da jih morajo po zračku odvažati iz Berlina v notranjost Zapadne Nemčije. Zdaj prepeljejo povprečno po 1.000 oseb na dan.

Jugoslavija gleda na Zapad

Vzhodu za železno zaveso, le ta ni leno slik stalina in da je bilo Leninovih prav malo. Vsak jugoslov. uradnik je hitel dopovedovati, da so njegovi rojaki pravni marksisti in ne Rusi. Rusi da so centralizirali oblast in silo tako zelo, da so uničili vsako pobudo, da so zakrivali tako zvano državno - kapitalistično birokracijo. Vse to je delalo svoje vtise, ni moglo pa zbrisati dejstva, da so v paradi manjkali tanki, topovi in podobna znamenja moči.

Lansko leto so pri majske paradi videle množice prvič nekaj orožja, ki so ga dale Jugoslavijske sile. Tam je bilo n. pr. 30 Mosquito bombnikov, ki so leteli nizko nad tribuno. To je bil otipljiv dokaz, koliko važnost pripisujejo in koliko pažnje

posejajo zapadne nekomunistične sile Jugoslaviji, ki je še vedno komunistična država.

Da, zelo različen je položaj sedaj. Nedavno je bil v Beogradu lepo sprejet avstrijski zunanji minister. Ni več spora med tema dvema državama. Odnosi z Grčijo so se tako popravili, da je pred nekaj dnevi rekel Tito: "Nič ne more deliti naših dvih držav. . ." in vendar, — nedavno so padali strelji na teh mejah.

Je pa huda razpoka v mediteranski obrambni črti. Ni sporazuma med Jugoslavijsko in Italijo. Razpoloženje v obeh državah grozeči valovi radi Trsta. Toda skozi vso zgodovino so napadali od vzhoda drli preko Karavank, ki so naravna meja med Jugoslavijsko in Avstrijsko, so

šli preko Ljubljane k morju v bližini Trsta. Tu, kjer bi obramba morala biti najmočnejša, je najslabša. Slaba je, ker ni pravične rešitve tržaškega vprašanja. Ljudstvo v vsaki državi ognjevitvo zatrjuje, da je pravica na njegovi strani.—Politični razlogi vsake vlade so močni. Jugoslavlani pravijo, da so bili naši zavezniki v zadnji vojni, da so oni osvobodili Trst, da bi pristanišče zanje imelo veliko večjo vrednost kot za Italijane, ki imajo beneško pristanišče v bližini. Italijani pravijo, da so oni važen člen v Severno-atlantski zvezi, ki vanjo Jugoslavija še ne spada in da sta ji britanska in ameriška vlada obljubili marca 1948, da bosta podpirali italijanske zahteve po vsem Svo-bodnem Tržaškem Ozemlju."

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. Henderson 1-0628 Cleveland 3, Ohio

Published daily except Saturdays, Sundays and Holidays

General Manager and Editor: Mary Debevec

NAROČNINA

Za Zed. države \$10.00 na leto; za pol leta \$6.00; za četrt leta \$4.00.

Za Kanado in sploh za dežele izven Zed. držav \$12.00 na leto. Za pol leta \$7.00, za 3 mesece \$4.00.

SUBSCRIPTION RATES

United States \$10.00 per year; \$6.00 for 6 months; \$4.00 for 3 months.

Canada and all other countries outside United States \$12.00 per year; \$7 for 6 months; \$4 for 3 months.

Entered as second class matter January 6th, 1908 at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the act of March 3rd, 1879.

83

No. 17

Mon., Jan. 26, 1953

Ukrajinski zgled

Governor F. J. Lausche je 31. decembra 1952 izdal uradni odlok, s katerim je proglasil za državo Ohio 22. januar kot ukrajinski dan. Pozval je vse državljane, da se pridružijo ta dan, v praznovanju z onimi, ki izhajajo iz Ukrajine, in se primerno ozirajo na ta dan in njegovo važnost.

V svojem utemeljevanju tega odloka povdarja governor, da je letos ta dan 35. obletnica, ko je ukrajinski narod proglasil svojo narodno samostojnost, ki jo je nato uničilo komunistično nasilje. Ta dan, tako povdarja governor Lausche, ukrajinski narod obnavlja svojo vero v svobodo in svojo vero, da tiranija ne more dolgo obstojati, da v zatirani Ukrajini vedno živi ljubezen do demokracije in svobode in izpričuje, da odpor tega naroda proti komunističnemu nasilju do današnjega dne ni nikoli opešal.

Governorju Lauschetu moremo k temu koraku le častitati! Enako pa tudi skupni organizaciji Ukrajincev v Združenih državah, da je prejela ta governorjev proglas in izvedla tako odlično svoj narodni dan.

V nedeljo dne 18. januarja so v plesni dvorani Public Auditorija priredili ohijski Ukrajinci svečano praznovanje tega spominskega dne. K tej slovesnosti bi bil prišel tudi governor Lausche, ko bi ne bil nujno zadržan radi slovesnosti v Washingtonu. K tej prireditvi so Ukrajinci povabili tudi zastopstva drugih zaslužnih narodov pod komunističnim jarmom. V nabito polni dvorani, ki ima nad 1500 sedežev, so nastopali razni ukrajinski govorniki, zastopniki staronaseljencev kakor tudi novi begunci iz domovine. Vsi so povdarjali važnost tega dne in važnost borbe za samostojnost Ukrajine. Povabljeni zastopniki Slovencev, Hrvatov, Slovakov, Belorusov in Ogrov so Ukrajincem k temu častitali in povdarjali misel, da se morajo vsi izseljenci iz zaželeznega zastora, ki bivajo v svobodnem svetu, danes skupno boriti za osvoboditev in samostojnost svojih zaslužnih narodov, ki ječe pod komunističnim nasiljem.

Po govorih se je razvil odlični kulturni program z nastopom ukrajinskega pevskega zbora iz Toledo in raznih opernih pevcev. Po končanem sporedu se je vršila v bližnjem hotelu časninarska konferenca, kamor so bili povabljeni odlični Ukrajinci, predstavniki njih društev in tudi zastopniki prej omenjenih narodov.

Ob tej priliki je neki odlični ukrajinski inteligent izrazil misel, da bi bilo primerno, če bi tudi Slovenci priredili svoj narodni dan, kjer bi manifestirali za svobodo in samostojnost svojega naroda.

Nehote se je človeku ob tej priliki vsililo vprašanje: Ali smo mi Slovenci v Združenih državah, oziroma v Ohio, sposobni prirediti tako narodno manifestacijo, kot so jo Ukrajinci? Pred 35 leti je ukrajinski narod proglasil svojo narodno samostojnost in spomin na to obhajajo skupno, v enotni organizaciji vsi Ukrajinci, staronaseljenci in oni, ki so se zadnja leta zatekli sem, v državo svobode.

Za nas Slovence v Ameriki je žalostno dejstvo, da nam je socializem zastupil velik del staronaseljencev. Čudno je to, da je v državi, kjer vlada najlepša svoboda in demokracija, moglo izgubiti toliko ljudi naše krvi smisel za svobodo in resnično demokracijo ter nasesti komunistični propagandi. Zdi se, da imamo Slovenci v Združenih državah med seboj sorazmerno največ ljudi in organizacij, ki soglašajo ali vsaj simpatizirajo s prevratnim komunizmom.

Ti od socializma zastrupljeni sorojaki se danes po tolikem času ne morejo več izgovarjati, da so bili napačno poučeni, kakor je bilo to med drugo svetovno vojno in še nekaj let po njej. Danes ves svet ve, da je Titov komunizem ravno tak kot Stalinov, da v komunistični Jugoslaviji ni ne osebne in ne verske svobode in nobene demokracije in kljub temu se še del slovenskega časopisja in slovenskih organizacij zavdušuje za Titov režim.

Med onimi sorojaki pa, ki so sicer proti komunizmu, je premalo odločne borbenosti in pa žal nobene prave skupne organizacije.

Morda je podpiranje Tita precej krivo, da se ozračje med Slovenci v Združenih državah še ni dovolj razčistilo in da mi še nimamo enotne in borbene organizacije proti temu največjemu družabnemu zlu.

Na drugi strani se pa zdi, da je tudi pri nas premalo korajžje. Marsikdo, ki je sicer odločno proti komunizmu, si ne upa javno nastopiti proti njemu, ker se pač boji za svoj "biznis" ...! To je isto mišljenje, kot je bilo v stari domovini med revolucijo. Največji slovenski kapitalisti so s svojim denarjem omogočili komunistično revolucijo, ker so se bali komunistov in so mislili, da si bodo na ta način rešili svoje premoženje. Zdi se, da isti duh ovira tudi tu med nami odločno borbo proti komunistični nevarnosti. Kdaj je ob priliki takega občnega zbora raznih društev kdo nastopil, da morajo komunisti ven iz organizacije? Kdaj je bila na kakem občnem zboru sprejeta kaka resolucija proti zatiranju svobode v domovini?

Zadnji čas je, da se tudi med Slovenci v Združenih državah razvije enotno organizirana borba proti komunizmu.

Sem in tja po Pennsylvaniji

Poroča Majk

Pittsburgh, Pa. — Ameriška mesta se polagoma spreminjajo iz dneva v dan in iz leta v leto. To ne opazijo toliko tisti, ki v takih krajih, kjer se take spremembe vršijo stalno žive. To zato ne, ker spremembe se vrše polagoma in tisti, ki vsak dan gleda na iste ne vidi kar na enkrat obsežnejših sprememb, ki naj bi nanj naredile večji utis. Ampak, kdor je bival v enem kraju recimo pred 20 ali 30 leti, pa se vrne v tako velenost, ta pa opazi čisto drugo lice takih mest. Spremembe se nakopičijo tekom let in kraj dobi čisto drugo lice.

K tem spremembam prispevajo zadnja desetletja največ preureditve cest. Odkar je narasel po ameriških mestih tako obsežen avtomobilski promet, so mesta prisiljena iste razširjati, iste premeščevati v bolj prikladne kraje, kjer se da izogniti klancem in bregovom. Vse radi boljše in večje praktičnosti. Pri izvajanju tega, pa je treba marsikje razne stavbe podreti in odstraniti, v več krajih premakniti bolj narazen, da dobijo prostor za razširjenje cest, itd. Pri takih spremembah navadno tudi ljudje prenavljajo poslopja, nekateri jih prodajo in gredo v druge stanovanjske distrikte, ki so grajeni po novih načinih in stara lica prejšnjih stanovanjskih in drugih okrožij izginejo in nastajajo nova.

Take spremembe se vršijo tudi na obrazu našega Pittsburgha, "mesta dima," kakor smo ga radi prejšnje čase imenovali in mnogi, ga še sedaj. V tako imenovanem "Lower Hill" distriktu vrši prav zadnje mesece tako pregledno delo takomenovana "Urban Redevelopment Authority" (mestna oblast za preurejanje) v okrožju, ki zavzema do 105 akrov prostora. Na tem prostoru bodo mnoge stare stavbe podrti in odstranjene, da bo več prostora za nova stanovanja, ki bodo zgrajena po novih načinih. Dosedanje hiše so stisnjene, druga pri drugi, nimajo ne zadostne svetlobe, ne zraka, ne drugih udobnosti. Poročilo omenja, da bo nekako 7.500 ljudi dobilo s tem stanovanjsko preureditev, na en ali drug način, to je, da jim bodo hiše premaknjene, morda odstranjene in si bodo morali poiskati stanovanja v drugih krajih. V gotovem delu bo pa zvezna oblast postavila več takomenovanih vladnih stanovanj, ki se oddajo v najem le gotovim ljudem z določenim zaslužkom. Tako torej se spreminjajo obrazi ameriškim velenostom.

— V "Pitts. Sun-Tel." berem opis, kako je v Kopenhagenu na Danskem, Dr. Christian Harburger s šestimi večjimi operacijami in z raznimi injekcijami predejal in spremenil 26 let starega George Jorgensen-a, rodno iz New Yorka v lepo zalo "puncu" (oprostite: dekle). Pri tem sem podražil mojo ljubo Katko: "Kaj ti nisem že tolikrat pravil, da bodo iznajdljivi stroji, ki bo tudi iz starih ljudi mlade delali?" Moja Katka mi je seveda stvar raztolmačila, da to ni bilo tako. Kakor že, sem jaz odgovarjal, ampak, povem ti pa to, sem jaz dejal, da v babo, bi se pa ne dal rad predelati, že preveč dolgo hlače nosim.

"Ha, kdo bi iz tebe mogel kaj dobrega napraviti," me je hudo-mušno dregnila nazaj.

Veda in znanost sta na svetu res že dosti odkrila in z raznimi raziskovanji in poskusnjami dosti novega napravila. Ni nemo-goče, da bo znanost v prihodnosti še marsikaj iznašla in novega uvedla. Ampak zdi se, da v vse skrivnosti Stvarnikovih izdelkov pa človek s svojim nožem ne bo mogel prodreti do dna. V gotovih ozirih in slučajih so neke meje, ki jih pri vsaki stvari postavljajo in določajo moralni zakoni. Končno besedo o takih zadevah imajo seveda drugi.

— Novoizvoljeni bodoči predsednik Združenih držav Ike Eisenhower je zelo zaposlen mož. Obiskal je že Korejo, imenoval člane svojega kabineta in marsikaj drugega je pripravil, da ko bo nastopil 20. jan. svoj urad, ali bolje, ko bo ustoličen kot predsednik Z. D. bo kar v roke vzel program in izvajal točko za točko. Da bi ga le dobro in uspešno izvajal! V težkih sitnih časih smo. Za vsako minuto časa gre. Na Vzhodu se debeli in raste zmaj, ki preti vsemu svetu. Zelo junaškega Mihaela potrebuje svet, da bo ugnal omenjenega zmaja, ali pa bo zmaj nas vse pogoltnil. Zelo resni so časi.

— Iz Washingtona poroča urad od Civil Service Commission (komisija, ki nadzira zaposljevanje javnega namestništva), da bodo imeli republikanci 170.382 raznih zveznih vladnih služb, ki jih bodo lahko naklonili svojim pristašem. To so takomenovane "časne" politične službe. Vseh vladnih služb je točasno nekaj nad dva in pol milijona. Toda do blizu 95% teh zavzema javno namestništvo (Civil Service), to so nameščenci, ki morajo napraviti kušnje, biti morajo za svoje službe kvalificirani in potem so deležni napredovanja po od Civil Service določenih pravilih, kakor tudi določene pokojnine itd. in so kot taki stalni nastavljeni in se jih ne more brez vzroka odstraniti.

Well, republikanci bodo zdaj pri polni skled!

— Pred dobrim mesecem je bil prinesel "Sun-Telegraph" obsežno trikolonsko sliko našega uglednega slovenskega pionirja Jožeta Pavlakovića in Barbke Pavlakoviće. Ko sem tako zrl v njuno sliko sem sam pri sebi vzkliznil: lepših ljudi kakor smo Belokranjci ni na svetu! Rojak Pavlakovića je rodno iz Preloke ob Kolpi, ki se nahaja nekako 21 kilometrov od Črnomlja proti Kolpi, ki napravi prav tam velik ovinek kak kilometer od Preloke, nakar se obrne nazaj navzgor proti Metliki. Posebnost, da je naš vrli Jože prišel na odlično mesto v "Sun-Telegraph" je bila to, da so pri Crucible Steel Co., inštalirali velikanski nov "topilni furnace," ki bo dvignil proizvodnjo jekla pri tem podjetju za celih 60%. Furnace je opremljen z najmodernejšo opremo. Vse deluje na električni pogon. Ni takega trdega trpljenja, kakor nekoč. Oseba, ki obratuje, samo pritiska na knofe in velikanski mehanizem sam obratuje, kot nekak robot. Ko so ta topilnik inštalirali je družba podelila, da je prvi pogon otvoril in začel naš rojak Jože Pavlakovića, ki je že nad 58 let v službi podjetja in je 84 let star. Zdaj opravlja drugo lažje delo. Preje pa je bil dolgo let pri topilnikih in je najstarejši tozadevni zaposlenec pri družbi. Kot takemu pionirju so mu podelili vlogo, da je on prvi vzgal in pognal v obrat velikanski novi topilnik. 58 let pri podjetju je lepa častna doba. Ej, velikih ameriških industrijskih podjetij se marsikje drži znój slovenskih korenjaških delavcev. Jože Pavlakovića je ustanovitelj slovenske fare v Pittsburghu. Je še vedno gl. odbornik pri DSD v Jolietu. Je še vedno aktiven. Zdaj že več let biva na naslovu 39-Winchell St., v Sharpsburgu pri Pittsburghu. Jožetu naše čestitke in še mnogo zadovoljnih srečnih let!

— Koncem zadnjega meseca je preminul v naši naselbini rojak Jože Sneler, Sr. Njegova žena

Anna je preminula že pred leti. Zapušča tri sinove in 3 vnuke. Pokopan je bil iz naše slov. cerkve Marije Vnebovzete na 57. cesti. Sorodnikom sožalje, pokojnik pa naj spava v miru!

Z obiska v Chicagu in Jolietu

Cleveland, O. — Prijetna sta bila dva dneva v Chicagu in Jolietu. Oba kraja sta mi že dolgo in dobro znana, celo vrsto prijateljev in znancev imam tam. K njim se zatečem, kadar me zane-se tja pot. Tokrat sem bil pri John Jeriču. Pogovarjala sva se o nekdanjih doživljajih ter malo pokramljala o tem in onem. Jerič je prijazen in pripraven gospodar. Ko so drugi odšli od doma, ni bil samo gospodar, ampak tudi kuharica. Moram reči, da me je prav dobro pogostil v svojem krasnem domu na Beryvin. Pri njem sem tudi prenočil. Drugi dan me je peljal s svojim avto v Joliet. Prav lepa hvala za vse John!

V Chicagu in Joliet sem šel, da bi pokazal tamkajšnjim rojakom slike, ki sem jih posnel na svojem zadnjem obisku v domovini. V Chicagu je za predstavo vse prav lepo poskrbel Mirko Gera-tič, požrtvovalen mož, ki ga naj-dete povsod, koder gre za narodno stvar. Iskrena hvala G. Geratiću!

Pri Sv. Štefanu v nedeljo zvečer je bila udeležba izredno dobra. Srečal sem mnogo starih znancev in prijateljev, med njimi znanega pionirja Mladiča. Bil sem pri Sv. Štefanu tudi pri maši. Lepo cerkveno petje imajo in hiša božja je vedno polna.

V ponedeljek zvečer sem bil v Joliet. Ker je bil delaven dan, je bila udeležba precej manjša. Predstave so se udeležili tudi Lemontčani. Poln avto se jih je pripeljalo. Po predstavi so me iz prijaznosti potegnili v Chicago, da sem mogel še tisti večer nazaj v Cleveland. Gospodom z Lemontskega hriba iskreni Bog plačaj! Pomladi ali poleti se bom tam oglasil za dalj časa.

Hvala vsem, ki so se predstavili udeležili in tako podprli dobro katoliško in slovensko stvar. Bratje na Goriškem vam bodo vsem hvaležni.

Anton Grdina, st.

Pozdrav vsem prijateljem

Bridgeport, Conn. — Pošiljam naročino, obenem pa sporo-

Islandija in njeni prebivalci

Ko človek v zmernem ali celo tropičnem pasu sliši ime Groenlandija ali Islandija, ga kar za-beze. Tam, kjer je podnebje mlo, kjer je količak ostrejši mraz izjema ali pa sploh nikoli ne pritisne, ljudje mislijo, da so dežela na svetu puste, mrzle, da je življenje v njih težavno in dolgočasno. V resnici pa ni tako. V deželah z ostrim podnebjem so ljudje zdravi, delo jih ne utruja tako kakor ljudi v tropičnih krajih. Narava je sicer bolj skopa, toda kar na eni strani ljudem vzame, jim na drugi da.

Takšna severna dežela je tudi republika Islandija, ki meri — 102.819 kvadratnih kilometrov in ima samo 132.455 prebivalcev. Ljudje govorijo islandski — staronordijski jezik. Glavno mesto je Reykjavik s 46.378 prebivalci. Ta dežela ima mnogo ognjenikov. Med njimi je najbolj znan Laki, ki je ob bruhanju leta 1873 zahteval 10.000 človeških žrtv, približno četrtino vsega takratnega prebivalstva Islandije.

O naravnem bogastvu in življenju ljudi te dežele ve svet le malo. Islandija pa je zelo zanimiva dežela velikih kontrastov. V vseh gorskih krajih in celo pod morjem je na njej mnogo vročih vrelcev. Njihova temperatura se giblje okrog 120 stopinj. Vsi znani vrelci na Is-

landiji dajo skupaj blizu dve milijardi kalorij toplote na uro. Razumljivo je, da so prebivalci to podzemeljsko silo izkoristili in kanalizirali. Tujec se čudim, ko vidi pozimi sredi snežnih metežev v toplih gredeh cvetoče rože, zrele paradižnike, banane, grozdje in drugo sadje. — Glavno mesto Reykjavik dobiva za kurjavo potrebno toploto iz vročih vrelcev v neposredni bližini. Kakih 3200 hiš ima parno kurjavo in tople vodovode za domače potrebe. Voda priteče v mesto s temperaturo 85 stopinj. Zbira se v velikih rezerviranih na hribu nad mestom. Razen glavnega mesta dobivajo toplo vodo tudi naselja blizu Reykjavika ter tovarne in farme v okolici. Včasih teče vroča voda iz rezervoarjev tudi v bližnje jezero, ki postane tako toplo, da se ljudje lahko v njem kopeljejo tudi pozimi.

Med toplimi vrelci nekateri bruhajo vodo periodično. To so gejsiri. Med njimi je po vsem svetu znan Veliki Gejsir, vulkansko žrelo s premerom 20 m. Prej je vsakih 12 minut bruhnil iz njega močan curek vrelce vode, zadnja leta pa vroča voda ne priteka iz njega redno. Če hočejo, da bi bruhnil, morajo vreči vanj večjo količino mila. — Druge vulkanske erupcije imajo obliko plinov, žveplene pare itd. Nekatere vrelce izkoriščajo.

Božiček nam je prinesel lep gramofon in slovenske gramofonske plošče, Album Marija Pomagaj. Res lepe so in vsake-mu priporočamo, da jih nabavi. Naši trije otroci, katerih še nobeden ne hodi v šolo, jih izredno radi poslušajo.

Lepe pozdrave vsem prijateljem in znancom

Urban Pernek.

Kardelj ni več zunanji minister

Pri zadnji spremembi Titove vlade je prevzel mesto tajnika za zunanje zadeve bivši načelnik glavnega stana Jugoslovanske vojske Koča Popović. Kardelj je vodil Titovo zunanjo politiko vse od odstopa dr. Šubašića. On je zastopal Jugoslavijo na mirovnih pogajanjih v Parizu, on je podpisoval prijateljske in zavezniške pogodbe s Sovjetsko zvezo in njenimi sateliti, on je vodil prepire in napadal gnili kapitalistični zahod, pa ga moral nato zopet hvaliti, ko je Tito iskal pomoči, zato se je pa jel obregovati v Stalina, svojega ljubljene učitelja in vodnika. Kardelj je v osmih letih, odkar je vodil Titovo zunanjo politiko napravil precej dolgo in hudo vijugasto pot. Vprašanje je le, v koliko je storil to iz prepričanja.

Slovenci mu ne bomo pozabili, ne njemu ne njegovi komunistični tovarišiji, da nam je zapravila Trst, ker je v prvih povojnih letih slepo drvila za Krem-ljem. Prav tako mu ne moremo odpustiti, da je pustil na cedilu Slov. Koroško, zibelko našega naroda.

Slovenskim komunistom bi se bilo težje zagovarjati, če bo Tito v bližnji bodočnosti prepustil Trst Italiji, kot se bo novemu zunanjemu ministru Koči Popoviću, ki mu je slovenski Trst "tamo daleko."

Islandija in njeni prebivalci

Ko človek v zmernem ali celo tropičnem pasu sliši ime Groenlandija ali Islandija, ga kar za-beze. Tam, kjer je podnebje mlo, kjer je količak ostrejši mraz izjema ali pa sploh nikoli ne pritisne, ljudje mislijo, da so dežela na svetu puste, mrzle, da je življenje v njih težavno in dolgočasno. V resnici pa ni tako. V deželah z ostrim podnebjem so ljudje zdravi, delo jih ne utruja tako kakor ljudi v tropičnih krajih. Narava je sicer bolj skopa, toda kar na eni strani ljudem vzame, jim na drugi da.

Takšna severna dežela je tudi republika Islandija, ki meri — 102.819 kvadratnih kilometrov in ima samo 132.455 prebivalcev. Ljudje govorijo islandski — staronordijski jezik. Glavno mesto je Reykjavik s 46.378 prebivalci. Ta dežela ima mnogo ognjenikov. Med njimi je najbolj znan Laki, ki je ob bruhanju leta 1873 zahteval 10.000 človeških žrtv, približno četrtino vsega takratnega prebivalstva Islandije.

O naravnem bogastvu in življenju ljudi te dežele ve svet le malo. Islandija pa je zelo zanimiva dežela velikih kontrastov. V vseh gorskih krajih in celo pod morjem je na njej mnogo vročih vrelcev. Njihova temperatura se giblje okrog 120 stopinj. Vsi znani vrelci na Is-

landiji dajo skupaj blizu dve milijardi kalorij toplote na uro. Razumljivo je, da so prebivalci to podzemeljsko silo izkoristili in kanalizirali. Tujec se čudim, ko vidi pozimi sredi snežnih metežev v toplih gredeh cvetoče rože, zrele paradižnike, banane, grozdje in drugo sadje. — Glavno mesto Reykjavik dobiva za kurjavo potrebno toploto iz vročih vrelcev v neposredni bližini. Kakih 3200 hiš ima parno kurjavo in tople vodovode za domače potrebe. Voda priteče v mesto s temperaturo 85 stopinj. Zbira se v velikih rezerviranih na hribu nad mestom. Razen glavnega mesta dobivajo toplo vodo tudi naselja blizu Reykjavika ter tovarne in farme v okolici. Včasih teče vroča voda iz rezervoarjev tudi v bližnje jezero, ki postane tako toplo, da se ljudje lahko v njem kopeljejo tudi pozimi.

Človeštvo uporablja blizu 2,800 jezikov

Jezikoslovci se ne morejo zediniti o tem, koliko jezikov govore ljudje na svetu. Še najbolj verjetni se zde podatki francoske Akademije znanosti, ki pravi, da govorijo ljudje na svetu — (če izključimo narečja) 2.796 živih jezikov. Med njimi je 861 pomembnejših, in sicer v Evropi 49, v Aziji 153, v Afriki 118, v obeh Amerikah 424, v Oceaniji pa 117. Če bi številu živih prišteli vse znane mrtve jezike, bi naraslo skupno število na 6.700. Razen tega ne smemo pozabljati, da mnogih antičnih jezikov in narečij sploh ne poznamo ali pa imamo o njih le nezanesljive sledove.

Med najzanimivejše jezike na svetu sodi eskimski v Kanadi in na Groenlandiji. Ta jezik je zelo melodičen in od vseh drugih se razlikuje po tem, da njegov slovar ne pozna grdih izrazov in psov, kakršnih v nekaterih drugih jezikih kar mrgoli. Stoletni boj Eskimov proti naravnim silam je te ljudi združil, hkrati pa poplemenitil. Zločini med njimi so zelo redki, medsebojnega sovraštva skoraj ne poznajo, saj imajo velikega skupnega sovražnika, naravo, ki ji morajo s silnimi naporii iztrgati vse, kar potrebujejo za življenje.

Med melodične jezike sodi tudi havajski. Po trditi izgovorjave je pravo nasprotje havajskemu jeziku jezik indijanskega plemena Hwurugas v vzhodni Boliviji. Po kulturni stopnji sodi to plemo med najbolj zaostala plemena na svetu. Indijanci tega plemena ne poznajo ne lo-ka ne pušice, pa tudi ne najpreprostejšega domačega orodja.

Najnenavadnejši jezik na svetu pa je vsekakor "vosnič". Ta jezik so govorili samo enkrat, in sicer v angleškem filmu "Državna skrivnost". Ko so izdelovali ta film, so menili, da si morajo "izmisлити" jezik, ki ga bodo govorili državljani izmišljene države "Voznije". V filmu namreč niso hoteli kompromitirati nobenega naroda. Jezik je postavila ravnateljica neke london-ske jezikovne šole. Igralce je naučile slovence in izgovarjave povsem novega jezika, o katerem jezikoslovci trdijo, da je najpreprostejši med vsemi umetnimi jeziki na svetu.

— Pridelek žita se je v zadnjih 25 letih povečal v Združenih državah za skoro polovico. V istem času pa so dosegli naši živinorejci velik uspeh s tem, da so vzredili krave, ki ob primerni krmi dajejo eno petino več mleka, kot je bilo povprečje pred 25. leti.

"SLOVENIJA" IZHAJA
DVAKRAT NA MESEC
KOT PRILOGA
AMERIŠKE DOMOVINE

Leto IV.

Številka 2

SLOVENIJA

GLASILO SLOVENSKE KATOLIŠKE SKUPNOSTI

DOPISI ZA
"SLOVENIJO"
NAJ SE POŠILJAJO
NA NASLOV:

"SLOVENIJA"
6117 St. Clair Ave.
Cleveland 3, Ohio

Prelom med Vatikanom in Jugoslavijo

Kar so ljudje, ki jugoslovanski komunizem dobro poznajo, pričakovali, se je sredi decembra lanskega leta v resnici zgodilo. Tito je pretrgal diplomatske vezi z Vatikanom. Preden smo o tem prevažnem dogodku zapisali v našem listu kaj več, smo počakali, kakšen bo odgovor Vatikana. Dne 5. januarja je vatikansko glasilo 'Osservatore Romano' priobčilo o tem problemu daljši članek, ki ga danes po glavni vsebini objavljamo, da bodo naši čitatelji vedeli, kakšno je mnenje o prekinitvi odnosov v Vatikanu samem. Omenjeni list je časopis, ki v vseh važnih vprašanih zastopa uradno mišljenje Svete stolice. Zato je mnenje tega lista — mnenje katoliške Cerkve.

Članek navaja v uvodu dogodke in zadržanje jugoslovanske vlade in javnega mnenja v svetu, ki ga je vlada s svojim odlokom ustvarila. V noti, takozvane "Osservatore Romano", ki jo je izročil Baebler zastopniku Vatikana msgr. Oddi-ju dne 17. decembra 1952, obdoljuje beograjska vlada Sveto stolico, da se je vmešavala v notranje jugoslovanske zadeve in da hoče dati imenovanju zagrebškega nadškofa Alojzija Stepinca za kardinala političen značaj, kar naj bi pomenilo sovražno dejanje nasproti današnjemu režimu v Jugoslaviji. To dvoje naj bi bilo vzrok, da so bili prekinjeni diplomatski odnosi. V resnici pa ne smemo pozabiti, tako nadaljuje "Osservatore Romano," da je jugoslovanski tisk čisto že poprej pisal o nujnosti prekinitev stikov, posebno še ob uradnem protestu vlade začetkom novembra lanskega leta. Listi, ki so prinašali obširna poročila o tedanjem koraku vlade, so tačas že odločno zahtevali nujnost prekinitev odnosov. Iz tega moremo sklepati, da razlog za prekinitev ni bilo imenovanje Stepinca za kardinala, imenovanje, kateremu bi z nekoliko dobre volje mogli dati vse drugačen pomen.

Kar se tiče očitka o vmešavanju Vatikana v notranje zadeve Jugoslavije, poudarja vatikanski list, da gre tu za odločbe škofov do duhovniških organizacij "ljudskih duhovnikov," katere so bile ustanovljene na zahtevo komunistične vlade. Škofje so po svoji dolžnosti morali opozoriti duhovščino na možnost odpadniškega gibanja, ki bi moglo nastati iz teh organizacij. Disciplinske odločbe, ki veljajo za urejanje razmerja med predstojniki (t. j. škofi) in klerom, so v Zakoniku cerkvenega prava točno obsežene in vsem znane. — V resnici je treba iskati razloga za prekinitev odnosov v hoteni sovražnosti proti veri, ki divja tam predvsem proti katoliški Cerkvi zaradi njenega vesoljnega in nadnarodnega značaja, kakor tudi zaradi dolžnosti in moralnih pravic, ki Cerkvi pripadajo.

Nato prehaja vatikansko glasilo na naštevane dokazov za preganjanje vere v Jugoslaviji, ki se po mnenju lista prav nič ne razlikuje od preganjanja v Rusiji ali v drugih komunističnih državah. List ugotavlja tole: Na papirju je rečeno, da je izvrševanje obredov svobodno, v resnici pa je onemogočen vsak vpliv cerkve, direkten ali indirekten, na življenje ljudstva. V cerkvah se dopušča izvrševanje obredov, ki pa je tudi čisto moteno. Nad polovico semenišč je zaprtih, ostalim pa delovanje ni mogoče, ker katoličanom vlada prepoveduje in zabranjuje, da bi jih podpirali. Pouk krščanskega nauka je navidezno dovoljen, a dejansko tako otežkočen, da ga ni. Državni in vladni listi dan na dan napadajo vero in Vatikan, ter svetega očeta s podlimi sestavki in blatijo Cerkev, dočim katoliško časopisje, ki bi te napade zavračalo, dejansko ne obstaja več. Mladini je otežkočena udeležba pri verskih obredih in izpolnjevanju nedeljske zapovedi: prostovoljno delo raznih brigad in druge komunistične iniciative preprečujejo vsak stik ob nedeljah in praznikih s Cerkvijo. To potrjujejo tudi javni shodi, sestanki in zborovanja, na katerih se govori o boju zoper verske predsodke. Zveza komunistov Jugoslavije je na svojem zadnjem kongresu odločno poudarila neskladnost med pripadnostjo komunistični stranki in udeležbo pri verskih obredih. Ne moremo molče tudi mimo dejanskih napadov tako zvanih "aktivistov" proti škofom in duhovnikom. Sedanja Jugoslavija se ne razlikuje, vsaj kar zadeva vero, od drugih "ljudskih demokracij." Pod raznimi izgovori in napačnim tolmačenjem zakonov sodi in obsoja škofo in duhovnike samo zaradi tega, ker so zvesti svojemu poslanstvu. Površno presojanje nekaterih dejstev more zapeljati nekatere ljudi do prepričanja, da je vera v Jugoslaviji svobodna. Taka napačna presojanja se jugoslovanski režim obilno poslužuje v svoji propagandi. Tudi pričevanja nekaterih, čeprav duhovnikov, ki se pojavljajo te dni po jugoslovanskih listih o svobodi vere, so v službi vlade, kakor po ostalih komunističnih deželah in v sami Rusiji.

Kdor pa gleda preko samega videza, vidi v resnici dejansko preganjanje katolicizma v Jugoslaviji. Še leta 1952 so bili obojni duhovniki na smrt zaradi dejanj, ki naj bi jih zagrešili leta 1940 ali 1941 in katere je lažniva sodna obravnava prikazala kot zločine. Tako se še danes nadaljuje sistem, ki je bil podlaga Stepinčevemu procesu.

Kako neosnovani so dokazi, ki se jih poslužuje komunistična vlada v Jugoslaviji za opravičilo svojega koraka, popisuje vatikanski list takole: Beograjska vlada pripisuje ogorčenje, ki ga vzbujajo med svobodnimi narodi takšne metode, — ne lastnim dejanjem — marveč programatični sovražnosti svete stolice, ki naj bi bila povzročiteljica protestov po svetu zoper Jugoslavijo. V tej zvezi posebej poudarjajo proteste angleških katoličanov. Ni treba posebnih

Že zopet imajo težave

Novi gospodarski red, ki so ga komunisti v Jugoslaviji napovedovali s tako ihto, jim že dela težave v kljub temu, da so ga komaj uvedli. Vodilni komunisti sami priznavajo sledeče neveselosti:

Najprvo niso povsem zadovoljni s ponašanjem tovarniških direktorjev. Ti so se kar prevzeli, odkar ne čutijo nad seboj vladnega biča. Delajo po svoje, malo se zmenijo za delavske svete, mislijo, da so delavski sveti zato tukaj, da prikimavajo direktorjevim predlogom. To težavo bi bili komunisti prav lahko prevideli, ako se hočejo kaj naučiti od kapitalističnega družabnega reda. Tudi tam so bili ravnatelji nevarni elementi. Ako ni bilo nikogar v upravnih svetih, ki bi jih bil krotil v njihovih načrtih in ambicijah, je podjetju zmeraj grozila nevarnost, da ga ne zavozijo. Kar smo imeli pred vojsko gospodarskih polomov pri vseh so "sodelovali," po navadi odločno, ravnatelji podjetja. Zato pa je bilo tako težko dobiti dobrega ravnatelja in še težje zanešati se nanj. To se dogaja sedaj tudi komunistom v Jugoslaviji.

Obnesli se do sedaj niso tudi delavski sveti. Le redki so, ki dobro gospodarijo. Praviloma pa obstojajo iz delavcev, ki jim za vodstvo podjetij manjka sposobnosti in skušnje, samo dobra volja pa za tak posel še ne zadostuje. Med temi delavci je pa tudi dosti ljudi, ki se samo silijo v ospredje, iščejo svojih osebnih koristi, za drugo jim pa ni mar. Je pa med njimi tudi mnogo zavajencev, ki se spuščajo samo v malenkosti, obnervajo vse, dobrih nasvetov pa ne znajo dati, kar jima pač manjka potrebnih sposobnosti. Tako se mnogo delavskih svetov ukvarja z malenkostmi, bistva pa ne vidijo, rešujejo nepotrebne prepire in postanejo plen najrazličnejših intrig. Direktorji pa se skrivoma smejijo, ker jim tako "delo" delavskih odborov samo omogoča samolastno upravljanje.

Hudo preglavico dela komunistom tudi izredno nizka povprečna stopnja izobrazbe pri delavcih, ki sedijo v delavskih svetih. Nimajo pojma o kalkulacijah, o knjigovodstvu, o sedanjem gospodarskem ustroju, ki ga poznajo samo iz propagandnih govorov. Zato ni čuda, ako jim že vsak navaden pisarniški uradnik zmeša glave, jim s številkami začne razlagati, v kakšnem stanju je podjetje. Še manj pa imajo pojma o trgu in njegovih dnevnih spremembah. Zato se pa ravnatelji lahko igrajo s takimi delavskimi zastopniki kot mačka z mišjo.

Dalje manjka delavcem "socialistične" zavesti. Vsak gleda samo na svojo korist, za skupno korist vsega tovarniškega delavstva mu ni mar. Dalje gledajo,

da iz podjetja zbijajo kar največ koristi zase in se ne ozirajo na to, ali je taka taktika koristna za skupnost ali ne. Na tem področju pa imajo dobre zaveznike tudi v direktorjih, ki se nič ne branijo velikih dohodkov. Vsi skupaj gledajo samo na to, da bi podjetje z visokimi cenami dosti zaslužilo, malo jih brigajo konsumente in racionalno obratovanje. Ženejo se samo za tem, da bi z visokimi cenami tovarniških izdelkov povišali plače in mezde, ne pa s povečanjem delavnosti in pridnosti. Zato imajo izredno mnogo smisla za kartele in slične dogovore s konkurenčnimi podjetji, samo da bi lahko izbili iz trga visoke cene. To seveda komunistom ni všeč, ker postavlja na glavo vse njihove "društvene plane." O vsem tem je bilo precej govorjenja in tudi godrnjanja na zagrebškem komunističnem kongresu. Razjezil se je posebno Miha Marinko in zahteval od delavcev več dela, ne pa visokih cen, ako hočejo imeti večje mezde.

Novi gospodarski red pa dela komunistom težave tudi na drugih področjih. Novemu gospodarskemu redu manjka predvsem pravna podlaga. Manjka jim še cela vrsta novih zakonov. Stare zakone, ki so urejali prejšnji gospodarski red, so odpravili, novih pa še niso naredili. Tako niso še pravno določene, ne pravice ravnateljev, ne pravice delavskih svetov, pa tudi njihove dolžnosti ne. Zato dela vsak po svoje, kakor mu pač svetujejo njegove osebne koristi. Odprta so še vprašanja, kdo bo imel korist od raznih knjigovodskih fondov: amortizacijskega, investicijskega, obratnega, itd. Delavcem vsa ta zadeva z fondov in odpisi nič kaj ne diši. Čim več podjetje odpiše od svojega dobička v namene teh fondov, tem manjše so plače. Čeprav ne razumejo veliko o teh stvarih, vedo, da bo od teh odpisov imelo podjetje korist šele po dolgih letih. Samo Bog pa ve, ali bodo takrat še tam na delu ali ne.

Posebne preglavice pa dela komunistom "kreditni" plan. Izmislili so si namreč tak načrt, da določajo kar vnaprej in za celo državo skupno svoto, ki naj se da podjetjem na posodo, potem pa to svoto razdelijo na republike, od tam pa na posamezna podjetja. Tako se zgodi, da mnogo podjetij lahko dobi več denarja na posodo kot ga rabi, dočim druga podjetja hirajo, ker jim manjka obratnega kapitala. Narodna banka, ki je postala prava vladna mašina, pa deli kredite po predpisih in formulah in se nič ne ozira na prave potrebe posameznih podjetij. Tako se vse denarno poslovanje podjetij izčrpava v prepirih z Narodno banko, kaj je dovoljeno in kaj ni.

Nove težave pa čakajo komu-

dokazov, da sveta stolica s temi protesti ni povezana. Saj so povsem nenadnega, izvirnega značaja. In kako je mogoče za proteste predstavnikov anglikanske cerkve delati odgovorno sveto stolico?

Vse to ravnanje beograjske vlade pa tudi priča, da prekinitev odnosov ni bila povod kaka nova provokacija, marveč, da je to samo člen v dolgi verigi. Če bi bila sveta stolica država, kakor so druge, bi bila že zdavnaj imela zadostne razloge, da bi odpoklicala svojega zastopnika; toda zaradi duš je pokazala vso dobrohotnost in voljo, da bi diplomatska vez med Vatikanom in Jugoslavijo mogla ustvariti nek modus vivendi, če bi ne bilo prišlo, kar je. Tako je sedaj, po volji beograjske vlade, pretrgana edina vez in Vatikanu ni preostalo drugega, kot z žalostjo to dejstvo vzeti na znanje, potem ko je bil pojasnjen zlohotni značaj in svobodna odločitev beograjske vlade.

niste tudi v njihovem načrtu, da od sedaj naprej prevzamejo vsa podjetja — tudi največja! — lokalni okrajni in mestni sveti. Tako bodo največje tovarne v državi prišle v roke lokalnim komunističnim magnatom. Človek upravičeno dvomi, da bodo te lokalne "oblasti" znale pravilno usmerjati gospodarsko dejavnost posameznih podjetij, ko vendar niti država kot taka tega ni zmogla. In pri tem bodo posamezni okraji dobili pod svojo oblast po 100 do 200 podjetij! Dosedanje skušnje so pokazale, da jih okraji niti toliko ne znajo kontrolirati v Sloveniji, da bi hitro ugotovili, ali so vsi davki plačani ali ne. Če je že v Sloveniji tako, kaj bo šele v drugih republikah, na primer v črni gori ali v Macedoniji!

Evropski položaj v očeh francoskega politika

Krščanska demokratska zveza za Srednjo Evropo, kjer je članica in soustanoviteljica tudi Slovenska ljudska stranka, je pretekli mesec spet priredila politično pomembno in zanimivo večer v New Yorku; za 5. decembra 1952, je namreč povabila bivšega francoskega ministra in sedanjega člana francoskega zastopstva pri Evropskem parlamentu v Strassbourgu, gosp. Pierre Schneiterja, da bi govoril o političnih problemih v Evropi. G. Schneiter se je vabilu odzval in imel govor, čigar vsebina bo zanimala tudi naše bralce.

Govornik je v začetku svojega razmotrivanja naglasil, da se ima Francija v veliki meri zahvaliti krščansko-demokratskemu gibanju, da dežele ni preplaval komunizem takoj po zaključku druge svetovne vojne. Takrat so prevzeli ravno vodilni moške krščansko-demokratskega pripranih krmlilo francoske države v svoje roke in z velikimi naporji preprečili, da komunizem ni prišel na oblast.

Po letu 1948 je pa komunizem v Evropi doživel več občutnih neuspehov, kakor poraz pri blokadi Berlina, Titov odpad od Kominforma in njegov upor Moskvi, ter še nekaj podobnih sunkov, ki so — po mnenju govornika — povzročili vsaj deloma, da je Kremelj premaknil svoje interesno področje na azijski teritoriji. Predavatelj je mnenja, da se je nevarnost vojne v Evropi zmanjšala, zato je po položaj v tem oziru povsem drugačen v Aziji. Tam se je vojna začela na Koreji in do danes še ne končala. Tudi načrti nadaljnje komunistične infiltracije na Srednjem in Daljnem vzhodu se uresničujejo. Naloga svobodnega sveta je, da jih prepreči in da zavre tudi nadaljni sovjetski vpliv v Indiji. Vsako možnost je treba tudi izkoristiti, da se pripomore k nesporazumu med Moskvo in Peipingom in na ta način razdvoji Rusijo in Kitajsko.

Francija odobrava idejo evropske enotnosti in krščansko-demokratsko gibanje v Franciji zagovarja in pospešuje ta razvoj. Morda je res, da so krščanski demokrati za spoznanje pred javnim mnenjem francoskega ljudstva v tem pogledu. Toda zdi se, da je tako tudi v drugih zapadno-evropskih deželah. Vendar so mnogi Evropejci prepričani, da more samo evropska

Pa tudi, ako bi okraji hoteli kaj komandirati po podjetjih, iz te moke ne bo kruha. V okrajnih zastopih bodo namreč imeli večino delavskih zastopniki in ti bodo že skrbeli za svoje in tovarniške interese, ne pa za okrajne in državne. Že pri prejšnjem gospodarskem redu je vsaka od šestih republik vlekla na svojo stran, kaj bo šele sedaj, ko bo okrajnih "gospodarjev" kar na stotine!

Pot do Marksovih komun je torej posuta s trnjem tudi v Jugoslaviji. Lokalni kolektivni egoizmi v delavskih svetih in okrajnih zastopih se bodo grizli med seboj in komunistom ne bo ostalo ničesar drugega, kot da zopet izročijo vodstvo vsega gospodarstva državni upravi; da se pa pri tem ne osramote in ne odpovedo svoji doktrinarosti, bodo pa pustili vegetirati delavske svete in okrajne zastope kot lepo "socialistično" dekoracijo.

J. A.

enotnost ustvariti dovolj močen jez, ki bo ustavil prodiranje iz vzhoda.

Zelo težko vprašanje, ki ogroža evropsko enotnost in zavira uspešnost boja zoper komunizem, je vprašanje odnosov med Francijo in Nemčijo. Govornik je povdaril, da so vsi narodi Evrope, katerih zastopniki in predstavniki ga sedaj poslušajo, več ali manj trdo občutili hitlerizem, mnogi še bolj trdo kakor njegova domovina, Francija. Vendar se zgodovina ne more uspešno razvijati na osnovi zagrenjenosti med narodi, čeprav je storjeno gorje in krivice težko pozabiti. Rešitev problema je mogoča edino, če se Francija in Nemčija pobotata in sporazumeata za sodelovanje. V to smer so uravnana vsa prizadevanja MRP (Mouvement Republicain Populaire), ki predstavlja krščansko-demokracijo v Franciji in lahko se reče, da so ta prizadevanja rodila že znaten uspeh.

G. Schneiter je posebej poudaril, da so vlade zapadnoevropskih držav po večini v rokah krščanskih demokratov, ki si podobno kakor v Franciji, prizadevajo pospeševati meddržavne odnose v smeri evropske edino-

Attlee in Tito

Voditelj angleške del. stranke in bivši šestletni predsednik angleške vlade Clement Attlee velja v svetu kot mož, ki mu je svoboda sveta stvar in ki pojmuje je demokracijo tako kot jo pojmujejo vsi svobodoljubni ljudje širom sveta. Tudi angleška laburistična stranka, ki ji Attlee načeljuje, velja med svobodoljubnimi narodi kot vzor demokratske organizacije. Za to stranko je značilno, da je sicer delavska, torej razredna, vendar pa ni (če izvajamo njeno ekstremno levo krilo pod vodstvom Bevana) strogo marksistična in odklanja Marxovo doktrino historičnega materializma. V tem se razlikuje od socialističnih strank na evropskem kontinentu, ki se nazivajo socialno-demokratske, pa so v svojem jedru marksistično - materialistične ter odklanjajo Boga, dušo in posmrtno življenje. Z ozirom na tako stališče socialno - demokratskih strank je na prvi pogled jasno, da krščanskemu človeku, ki mu krščanstvo zares pomeni življenjski program, ni mesta v socialnih strankah.

V primeru angleške laburis-

sti in enotnosti. Vendar bi bilo zelo ozkosrčno, gledati na problem te enotnosti pod vidikom politične moči posameznih strank. Nihče nima namena, da bi evropsko enotnost podredil krščansko-demokratski politiki.

Evropa stoji pred trojno izbiro: ali se zedini, ali pa se povrne in stanje razdrobljenih držav in s tem pripravi tla za tretjo možnost, ki je preplava evropskega kontinenta z azijsko povodnijo. Odločila se je za prvo in že napravila znatne korake, da ta odločitev postane stvarnost in dobi zunanjo obliko. Schumanov načrt o gospodarskem sodelovanju na področju premoga in jekla se je uresničil in že začel s svojim plodonosnim delovanjem. To je pa zgolj začetek. Pred seboj imamo še druge, važnejše pa tudi mnogo težje uresničljive načrte o političnem in vojaškem sodelovanju. Ustvariti evropsko armado iz vojakov različnih držav in narodov je brez dvoma težko vprašanje. Kajti jasno je, da brez nemškega vojaka resnične evropske armade ni. Vključitev nemške oborožene moči v evropsko armado pa vsebuje do neke mere nevarnost, da se bo spet oživil nemški imperializem. Vendar je ta riziko treba vzeti v račun. Zavedati se je treba, da današnja nevarnost ne izvira bistveno iz Nemčije, marveč od drugod. Računati je tudi treba, da je evropska armada potrebna zato, ker ameriške čete ne morejo ostati v Evropi v nedogled.

Kar se tiče političnega sodelovanja, je G. Schneiter naglasil, da so mednarodni sestanki v Strassbourgu prav znatno pripomogli k ostvaritvi privlačnega jedra, ki ga tvorijo razni evropski narodi v vprašanju politične enotnosti evropskega kontinenta. Temu zdravemu jedru politične povezanosti in sodelovanja bodo težko uspešno ostale odmaknjene tudi take države kakor je Švedska in Anglija. Poslanstvo Francije je, da daje stalno pobudo za evropsko enotnost. Ako se bo nekega dne ravnesje moči spremenilo — kot posledica evropske enotnosti — v korist svobodnega sveta, takrat bo zasvetila zarja svobode in bo napočil dan osvoboditve tistim deželah, ki so svobodo izgubile.

Z.

tične stranke je to drugače. Ker odklanja Marxov materializem kot življenjski nazor, ni nobene cvire, da se ji ne bi priključili tudi verni krščanski delci. — Znano je, da je med njenim članstvom ne samo mnogo vernih delavcev iz raznih nekatoliških cerkva, ampak tudi mnogo katoličanov. V komaj minulih mesecih je tako resna revija (magazin) kot je "America", ki jo izdajajo jezuiti v New Yorku, kar javno pisala o veliki vlogi, ki čaka angleške katoliške kroge v bodočem razvoju laburistične stranke.

Obe ti dve ugotovitvi — namreč absolutna demokracičnost angleške laburistične stranke in njenega voditelja Clementa Attleeja in pa odklon od Marxovega protiverskega materializma — moramo imeti pred očmi, ko homo v naslednjem ocenili Attleejevo razmerje do jugoslov. komunističnega diktatorja Tita.

Iz dobe, ko je bil Attlee angleški prvi minister, je dovolj dobro znano, kako se je angleška laburistična vlada trudila, da podpre jugoslovanskega diktatorja, kjer je bilo le količjak mo-

goče. Znano je bilo tudi, kako se je Attlee zavzel za gmetno pomoč Titu v času, ko je Titova diktatura visela na nitki. Ni pa ničesar znanega, da bi bila laburist. demokratska vlada predlagala kakršne koli pogoje, ko je diktatorja podprla. Takih pogojev očitno ni bilo in sodeljevanjem pomoči so Angleži in njih zapadni zavezniki utrjevali majajski se Titov režim.

Clement Attlee je spet podal izjavo o svojem prijatelju Titu. Storil je to v Aziji na konferenci azijskih socialistov, kjer je zastopal soc. internacionalo. Dočim je odklonil zamisel, da naj se azijski socializem razvije v "tretjo silo" mednarodne politike, je v isti sapi branil in zagovarjal zvezo evropskih socialistov s Titovim režimom. Izjavil je dobesedno: "Tito se je uprl sovjetski obliki komunizma in njegova vlada se odločno približuje demokraciji." socializmu.

To so torej besede angleškega delavskega voditelja o Titu in njegovem komunizmu in o demokraciji. O simpatijah Mr. Attleea do Tita smo — kot zgoraj omenjeno — vedeli. — Da so pa te simpatije našle zunanjo obliko, kot jo je Attlee podal v Indiji, nas je močno iznenadilo. Kaže, da je Mr. Attlee mnenja, da je demokracija zelo razločljiva priprava in naprava. Dočim na eni strani ni dvoma, da bi odločno branil n. pr. verske svobode in v Angliji, ga izrazilo in celo stopnjuje se preganjanje vere v Jugoslaviji ne ovira v izjavi, da se Titova vlada odločno približuje demokraciji. Dočim se je komunizmu v Angliji za časa svoje vlade na vse kriplje upiral, mu je Titov 100% komunizem nekaj takega, kar se lahko sprejme v social. demokraciji internacionalo in to zgolj zato, ker se je Tito uprl Stalinu. Ali ni to dvojna morala v najbolj klasičnem pomenu besede?

Mr. Attlee bi brez dvoma branil angleške šoke, ki so protestirali zoper Titov obisk v Angliji, na podoben način kot so storili konservativci: "Škofje imajo pravico, da svobodno izrazijo svoje mnenje". Da, to pravico imajo na Angleškem. V komunizmu v Jugoslaviji pa ima primas katoliške cerkve ALOJZIJ STEPINAC le pravico, da nedolžen sedi v ječi. Ko ga je pa Attleejev prijatelj Tito pod pritiskom Amerike vzel iz celine in ga konfiniral, ne da bi mu dovolil kakorkoli izvrševati njegove cerkvene funkcije, to pomeni za Attlee-ja "odločno približevanje demokraciji". In če se bo zgodilo, kar komunistični voditelji v Jugoslaviji sedaj tehtajo: ali kardinala Stepinca s silo pognati čez mejo, ali ga pa ponovno zapreti in tako prepričati, da ga ne bi obiskovali tuji časniki in priobčevali njegovih izjav o Titvem komunizmu, potem bo Mr. Attlee mogel izjaviti, da je Titova vlada že čisto blizu demokraciji.

Kajti takšno brezpravno ravnanje z enim najodličnejših jugoslovanskih državljanov, ki je za svojo vzorno cerkveno službo kot zagrebški nadškof dobil priznanje od strani najvišje duhovne avtoritete na svetu — Vatikana — je Attlee-ju zdaj "demokracija", da zagovarja Titova nasilja in jih imenuje odločno približevanje demokraciji.

V svojem naravnost histeričnem stremljenju, da se izkoplje iz politične in gospodarske osamljenosti po prelomu v Moskvo, je Tito dobil v starem prijatelju Attlee-ju dobrega zaveznika. Vedeli smo že takoj po 6. kongresu komunistične stranke Jugoslavije, da so vse spremembe in reforme s komunistično partijo in ljudsko fronto je slepilo za zapadni svet. Zlasti sprememba ljudske fronte v Zvezo socialistov je jasno pokazala smer Titovih prizadevanj. Ko so ga vrgli iz Kominforma, je po štirih letih bilo vendarle

France Žužek je odšel po plačilo

Iz Argentine je prišla žalostna novica, da je dne 5. decembra 1952 ob štirih zjutraj umrl France Žužek, odličen slovenski mož, socialni delavec prvega reda in vzoren družinski oče. Rajnki Žužek je že dolgo bolehal na srcu. Prvikrat je hudo zbolel že leta 1942, ko je bila Slovenija pod okupatorsko oblastjo in mu ni bilo mogoče iskati zdravja za te vrste bolezni druge kot v Slajmarjevem domu v Ljubljani. Zdravje se mu ni več vrnilo. Kljub težki bolezni je zvesti sin slovenske matere vztrajno sodeloval pri podzemeljskih akcijah, naperjenih zoper tujo okupacijo; nadaljeval je kot delavski voditelj krščanskih delavcev v najtežjem razdobju neizprosen boj zoper komunizem in zoper one delavske skupine, ki so se komunistični "Osvobodilni fronti" priključile. Pokojni Žužek je bil v tem oziru veskrozi načelen, veren, zaveden Slovenec in se kljub bolezni ni ustrašil tudi jasno povedati svojega prepričanja. Stal je s svojo delavsko protikomunistično akcijo v prvih vrstah borcev zoper zlo, ki je ob koncu vojne — ne po krivdi teh borcev, marveč zaradi mednarodne politike — zalilo in preplavilo obnem z ostalimi deli Jugoslavije tudi našo ožjo domovino Slovenijo. Hudo bolan je leta 1945 s svojo družino zapustil domovino in se pred komunisti umaknil preko Koroške v Italijo, kjer je z drugimi begunskimi množicami preživel vse strahotne trdote begunskega življenja. V tem času se mu je zdravje poslabšalo. Vendar je kljub temu vidno in uspešno posegal v javno udejstvovanje slovenskih beguncev. Sadovi njegovega dela so še danes vidni v vzorno poslujoči organizaciji slovenskih krščanskih delavcev, ki jih je rajnki v begunstvu vodil do svoje prežgodnje smrti. Vse živahno socialno-studijsko in publicistično delo (Družabna pravda, ki mu je komaj najti primerom med begunci druge svetovne vojne med večjimi narodi kot je slovenski, se je razvijalo pod njegovim vodstvom in z njegovo izvežbano in iskušeno roko.

Ko je maja 1. 1948 prišel z drugimi slovenskimi begunci vred v Argentino, ga je — bolnega — čakalo naporno ročno delo, če je hotel služiti vsakdanji kruh. Zaposlitev je našel v tekstilni tovarni v Juan D. Peron. Toda njegovo zdravstveno stanje se je slabšalo, dokler ni

treba zlestiti v kako internacionalno organizacijo. Socialistična bo ravno prava, saj so vsi skupaj marksisti in materialisti, tako je tuhtal diktator. Zatrobil je in vsa komunistična bratovščina v Jugoslaviji je padla na kolena pred njegovim načrtom. Kazno je, da so tudi socialistični krogi, ki sami sebe nazivajo demokrate, voljni odpreti srca in roke, da rešijo tovariša Tita. Na žalost ni v socialistični internacionali Amerike, zato je odpor zoper Tita šibek. V delavski internacionali, ki je tudi v rokah socialistov (ICFTU) a so v njem ameriške uaije, je Titu članstvo zaradi ameriškega odpora spodletelo.

Sedaj, kdo je na svetu javno oznanil svojo podporo za sprejem Titovih komunistov v internacionalno socialno demokracijo sam Attlee, se bo Titu morda izpolnila njegova vroča želja. Da angleškim laboristom Attleejevo javno bratenje s krvolokom Titom ne bo v korist, bo pokazal nadaljnji razvoj dogodkov. Koliko bo pridobila socialistična internacionala z njim, bodo videli. Ko se bo podrl njegov, na krvi in nasilju zgrajeni komunistični sistem v Jugoslaviji, bo socialiste lahko samo sram, da so kdaj imeli z njim zveze pod firmo socialne demokracije. — Zamanov.

po hudem srčnem napadu v juniju 1952 moral leči v posteljo in iskati stalno zdravniško pomoč in nego. Od tega časa dalje so prihajale iz Argentine od njegovih sodelavcev v delavskem pokretu vedno pogostejše vesti, da se France Žužek pripravlja za oni svet. Imeli so prav. Ko so bolnika končno prepeljali na kliniko medicinske fakultete v Buenos Airesu, ni bilo več skoro nikakega upanja, da bi se mu bolezen obrnila na bolje. Dne 5. decembra 1952 se je dobro slovensko srce Franceta Žužka ustavilo. Ob njegovi smrti so slovenski krščanski delavci v begunstvu začutili, da so izgubili velikega moža, ki mu bo težko najti vrednega naslednika. Vsi Slovenci brez razlike stanu in poklica pa smo z njim izgubili velikega rodoljuba, izrednega organizatorja in pomembnega kulturnega delavca, ki je iz dna svojega katoliškega prepričanja črpal velike sile, s katerimi se je boril zoper zlo za zmago pravice in resnice.

France Žužek je bil rojen dne 25. januarja 1895 v kršni Dolenski — v dobrepoljski fari — kjer je hodil tudi v ljudsko šolo. Gimnazijo je obiskoval deloma v Novem mestu, deloma v Škofjeh zavodih v St. Vidu, kjer sta se s piscem tega žalnega stavka prvič v življenju srečala. Že kot študent je France kazal voditeljske sposobnosti in se je v študentskem okolju izrazilo uveljavljalo. Kot nas druge, je tudi njega prva svetovna vojna pognala mladega na gališka bojišča, kjer smo prenašali strahote frontnega življenja. Po vojni smo našli Franceta na ljubljanski univerzi, kjer je na zborovanjih akademske mladine uspešno in udarno nastopal kot govornik. Svoje izrazite govorniške talente je pozneje uporabljal tudi v politični organizaciji Slovenske ljudske stranke, na premmogih delavskih zborovanjih in v zadnjih letih tudi na protikomunističnih zborovanjih, kjer je z načelno jasno besedo pobijal komunistične laži, obsojal zločinstva in pozival na boj zoper komunistično zlo.

Po končanih študijah je postal uradnik pri Borzi dela v Ljubljani. To mesto ga je — tenko socialno čutečega — približalo delavstvu. Priključil se je krščansko socialnemu gibanju, ki ga je začel veliki Jan. Ev. Krek, ter kmalu postal eden vodilnih činiteljev v jugoslovanski strokovni zvezi. Za to organizacijo je ves gorel in ji žrtvoval svoje moči in sposobnosti in delo.

Ko pa se je na svojo veliko, preveliko žalost prepričal nekaj let pred izbruhom druge svetovne vojne, da je v vrste jugoslovanske strokovne zveze začel prodirati vpliv komunističnih naukov, se je temu odločno uprl, zmotno ravnanje organizacije obsodil in jo zapustil, ko je uvidel, da razvoja ne more ustaviti. Zapustil vse svoje ogromne uspehe, ki jih je priboril teži organizaciji in pretrgal vezi s svojimi sodelavci, ki so bili v zmoti, pa se niso dali o tem prepričati. Kaj takega more storiti le moč jasnih načel in čistega značaja. Začel je delati v novih krščanskih socialnih delavskih organizacijah in kot njihov voditelj v tujini za svoje prepričanje tudi umrl.

Ves čas je pokojni Žužek sodeloval tudi pri katoliškem tisku in dopisoval v "Slovenca", "Domoljub" in druge liste. Največ svojega publicističnega dela je posvetil seveda delavskemu listu, kakor "Delavski pravici" in nazadnje "Družabni pravdi".

Pokojsnikov pogreb je bil dne 6. decembra 1952 na pokopališču v Vincente Lopez. Ob mrtvaškem odru so se zbrali njegovi številni prijatelji in lepo število rojakov, ki so pravočasno zvedeli za njegovo smrt, da ga spre-

mijo na njegovi zadnji poti k večnemu počitku — v tuji zemlji.

Pogrebni spreved je vodil šentpeterski župnik g. Al. Košmerlj ob asistenci rektorja slov. bogoslovja g. dr. Gnidovca, univ. prof. in bivšega glavnega urednika "Slovenca" g. dr. Ivana Ahčin, g. župnika Oreharja in bogoslovca g. Škerbca. Po opravljenih molitvah se je v imenu slovenskih organizacij protikomunističnih Slovencev v Argentini ter v imenu Društva Slovencev ter "Družabne pravde" od pokojnega Franceta poslovil bivši urednik "Domoljuba" in poslanec g. Franc Kremžar. Povdaril je njegovo načelnost in neustrašnost ter odločnost, kadar je šlo za največje svetinje narodne duše; naglasil njegovo odlično delo kot delavski voditelj in zlasti njegovo globoko versko prepričanje, ki ga je vedno in povsod jasno in brezkompromisno izpolnjeval.

Nato se je od pokojnega Žužka ob odprtem grobu poslovil še njegov župnik in osebni prijatelj g. Alojzij Košmerlj. Rajnkega Franceta je prikazal kot odločnega borca za zmago krščanskih načel v javnem življenju. Njegovo versko prepričanje se je najbolje zrcalilo v krščanski vzgoji vseh njegovih številnih otrok. Najstarejši sin Miha je jezuitski duhovnik v Zagrebu; za njim so še trije sinovi člani jezuitskega reda in se vsi pripravljajo za duhovniški in misijonski poklic. Pokojnikova žena je bila, da bi šli kdaj kot apostoli v Rusijo. Najstarejša hčerka Majda je uršulinka v Škofji Loki, dve sestri za njo sta medicinki v Španiji z željo, da pojdeti kot zdravnici v misijone. Pri mami Ivanki, roj. Novak iz Dobrega polja, jih ostane še šest, dva sta umrla.

GASTON TESSIER V NEW YORKU

Najprej naj vam moža predstavim. Mnogi krščanski delavci ga poznajo, vendar morda ne vsi, zlasti mlajši ne. Gaston Tessier, francoski strokovničar, je predsednik francoske zveze krščanskih delavcev in kot tak zelo vplivna in upoštevana osebnost v svoji ožji domovini Franciji. Toda Tessier je še mnogo več. Je predsednik krščanske delavske internacionalne, ki ima svoj sedež v Utrechtu na Nizozemskem. In kot tak govori v imenu milijonov krščanskih delavcev vseh strok in poklicev, ki so po svojih strokovnih organizacijah vključeni v utrechtsko internacionalno federacijo. Tega moža smo imeli za časa njegovega bivanja v New Yorku dvakrat v naši sredi. Kakor znano, so begunski krščanski strokovničarji ustanovili v New Yorku svojo srednjeevropsko mednarodno zvezo, ki se imenuje Central European Federation of Christian Trade Unions. O njej smo v našem listu že pisali in omenili med drugim tudi, da je predsednik te federacije sin našega rodu. Kakor vsako gibanje begunskih ljudi v tujini, tako ima tudi naša federacija dovolj nasprotovanja in nerazumevanja. To tem bolj, ker tu v Ameriki delavski in drugi krogi ne morejo razumeti, zakaj je evropsko delavstvo ideološko razcepljeno in organizirano — ne po delavsko strokovnih — marveč po svetovno-nazornih vidikih. Amerika tako razcepljenosti ne pozna in jo zato tudi ne more in deloma noče razumeti. To nerazumevanje je velika ovira, ki ne dovoljuje, da bi se naša federacija uspešno razvijala in zasledovala svoje važne in vzvišene cilje v pomoč begunskemu delavstvu po svetu, zlasti pa v pospešitev osvobodjenja naših domovin izpod komunističnega jarma, in v pripravi socialnih načrtov in izobrazbe ljudi, ki naj krščanski strokovni pokret v osvobodjeni domovini uresničujejo.

Razumljivo je tedaj, da nam

France je zapustil družino 13 otrok, ki jim bo očetov svetli vzgled kazal pot zvestega, načelnega katoliškega življenja. Govornik je posebej povdaril, da je malo družin med slovenskim narodom, ki bi jih bil Bog tako bogato obdaril z duhovniškimi in redovnimi poklici. To je skrivnost resnično globoke vere, zaupanja in stanovitne molitve, kakor tudi globoko pojmovane vzvišenosti krščanskega zakona.

Bolezen je prenašal z močasto vdanostjo in vedrostjo duha, kot pravi kristjan. Na smrt se je dobro pripravil s prav svetniško vero in vdanostjo v božjo voljo. Prejel je ponovno zakramente za umirajoče, sveto obhajilo pa je prejemal redno vse prve petke. Na prvi petek je želel tudi umreti in Bog mu je prošnjo uslišal.

Svoj govor je Rev. Košmerlj zaključil s prošnjo, naj njegovi plemeniti duši sveti večna luč in naj njegovi telesni ostanke počivajo v miru v tuji zemlji — do vrnitve v domovino.

Zalnim molitvam in željam za pokoj njegovi duši se pridružujemo katoliški Slovenci v Združenih državah in z nami vred naši rojaki po vseh deželah in kontinentih. Ni dvoma, da so z nami tudi katoliški Slovenci v zasluženi domovini, ki svoji žalosti javno ne morejo dati duška, a ki z nami vred vedo, da je z ranskim Francetom Žužkom legel v grob velik slovenski mož, kakršnih tako bridko potrebujemo prav v sedanjih velikih dneh.

Spomin nanj bo ostal nam vsem, posebno našim krščanskim delavcem, vedno svetel in svet. Zakaj spomin nanj vam je program za delo in življenje.

Zamanov.

je bil prihod predsednika mednarodne krščanske delavske zveze dragocena in dobrodošla prilika, da mu poročamo o razmerah, v katerih živimo in ga poprosimo, da nam seže pod pazduho in v naših začetnih težavah prisloži na pomoč.

Prvič smo imeli g. Tessiera v svoji sredi koncem novembra. Povabili smo ga na prijateljski sestanke s predstavniki naše federacije, ki se je vršil na sedežu Krščansko - demokratske zveze. Reči moram, da je g. Tessier mož, ki s svojo navzočnostjo človeka pridobi in ki ustvari ozračje zaupanja in prijateljstva. To se je pokazalo na tem sestanku. Že po prvih stikih z njim smo se počutili v njegovi družbi, kakor bi bili stari znanci. V imenu CEFCTU je visokega gosta pozdravil predsednikov namestnik Dr. Ludovik Puš in mu izrazil iskreno dobrodoščilo ter ga prosil, naj bi prisluhnil problemom, ki mu bodo v teku razgovora predloženi.

Prvo vprašanje se je tikalo članstva naše federacije v utrechtski internacionalni organizaciji kršč. delavstva. Ker obstoja begunsko krščansko delavsko gibanje tudi v Evropi, zlasti na Francoskem, je predvsem potrebno najti način skupnega predstavnika, ki naj zastopa begunske delavske interese v Evropi in v Ameriki. Tako skupno predstavnstvo naj zastopa tudi CEFCTU v Utrechtu. Predlog za tako vzajemno zastopstvo je bil izdelan takoj ob ustanovitvi naše federacije in predložen merodajnim krogom. Ker vprašanje še ni rešeno, a je na poti rešitve, je bil g. Tessier naprošen, naj bi od svoje strani zadevo pospešil, kar je obljubil storiti.

Obširneje je bilo gostu razloženo, kako ameriška javnost motri krščansko strok. delavnost v tej deželi. Z vidnim zanimanjem je poslušal tozadevna naznanila ter izjavil, da je CISC interesirana tudi sama na pravičnem razumevanju glede kršč.

delavskega gibanja. Delo naše federacije na tem področju koristi celotnemu pokretu.

Razgovarjali smo se o vzgoji bodočih vodilnih delavcev na področju kršč. strok. gibanja in ugotovili sporazumno z g. Tessierom, da je načelo kombiniranih tečajev za mlade delavce iz krščanskega in socialističnega tabora, kakor se uvajajo v Ameriki, neustrezno za delavske razmere v evropskih deželah.

Obširneje smo se pomudili pri vprašanju soudeležbe oz. sodelovanja delavstva (co-determination) pri upravi podjetja. Ta problem je bil načet z ozirom na tozadevno debato, ki se je vodila na obnem zboru utrechtske internacionalne in z ozirom na stališče, ki ga je v tem vprašanju naznačil papež Pij XII. G. Tessier je ugotovil, da ni bil v tem vprašanju sprejet nikak dokončen sklep na obnem zboru CISC.

Nato je sledila debata o del. položaju v raznih evropskih državah tostran železnega zastoja. Dotaknili smo se razmerja Cerkve do kršč. delavskega gibanja. G. Tessier je ugotovil, da je kršč. delavstvo povsem neodvisno od cerkvene hierarhije v vprašanih strokovne narave in

Iz zgodovine slovenske krščanske demokracije

Predavanje F. Kremžarja na zborovanju v proslavo 60-letnice 1. slov. Kat. shoda v Ljubljani, ki se je vršilo 24. avg. 1952 v Buenos Airesu v Argentini.

Država SHS pod predstvom dr. Korošca

S tem dejstvom je moral računati tudi dr. Korošec, ki je po Krekovi smrti (1. 1917) postal edini voditelj slovenskega naroda in tudi zastopnik avstrijskih Hrvatov in Srbov. Osnovalec se je v Ljubljani pod Koroščevim predstvom "Narodni svet za Slovenijo," v Zagrebu pa "Narodno veče" kot vrhovni organ vseh avstro-ogrskih jugoslovancev. Tudi temu je bil predsednik dr. Korošec, ki je nato odšel v Francijo in Švico, da uredi odnose nove države z antanto.

Medtem je konec oktobra 1. 1918 padla odločitev na božičih. Avstrija je razpadla in 29. oktobra 1918 je bila v Ljubljani oklicana svobodna in združena Slovenija s svojo narodno vlado, ki si je potem dala sama svojo ustavo, sporazumno z Narodnim večem, izvrševala je najvišjo upravo in zakonodajno oblast, bila od Narod. veče neodvisna — a le deloma v zunanjepolitičnih zadevah, imela pa je na pr. svoj vojaški resor in je po predsedniku vlade izvrševala celo zunanjepolitične posle. Iz tega sledi, da je Slovenija od 29. oktobra 1918 do 1. decembra 1918 imela značaj lastne državnosti — v okviru skupne Države Slovencev, Hrvatov in Srbov, katere vrhovni reprezentant je bilo zagrebško Narodno veče pod Koroščevim predstvom.

Istočasno je dr. Korošec v Parizu dobil stike z zahodnimi zavezniki in z zastopnikom srbske vlade Nikolom Pašićem, ki pa se je izmikal vsakim obveznim razgovorom z dr. Korošcem. Šele na odločen pritisk zaveznikov je končno Pašić v imenu srbske vlade podpisal **Ženevski pakt**, ki je pomenil nekakšno začasno personalno unijo med Srbijo in novo Državo SHS, ki pa je bila federativno urejena. Pozneje naj bi se razmerje poročne uredilo. Toda niti Pašić, niti srbska vlada tega, kar sta podpisala, nista držala.

Predno je dr. Korošec mogel v domovino, se je vladajoči zagrebški srbsko-hrvatski koaliciji, ki se je šele prav zadnji hip izrekla za majniško deklaracijo in za Narodno veče, kar na enkrat začelo silno muditi. Ker je imela v Narodnem veču podpredsednika Svetozara Pribičevića, ta pa tesne zveze s srbsko vlado, je bila o položaju bolje informirana kot vsi drugi člani Narodnega veča, s katerimi dr. Korošec iz Ženeve nikakor ni

da se Cerkev v te zadeve tudi nikjer ne meša.

Kar pa zadeva razmerje krščanske delavske aktivnosti do političnih strank, je g. Tessier izjavil, da krščansko delavstvo — povsem naravno — podpira krščansko - demokratske stranke in jih voli. Nič drugega ne delajo socialisti, ki so v se tesnejšem sodelovanju s socialističnimi političnimi strankami; saj je znano, da tvorijo politično jedro socialističnih strank ravno socialistična strokovna delavska društva. To torej ni nikaka posebnost, če kršč. delavci podpirajo svoje stranke. Toda — in to je važno — kršč. strokovne organizacije so od politič. strank povsem neodvisne v vseh vprašanih delavsko - strokovne narave. Na tem področju je delavstvo sam svoj gospod.

Še več drugih zadev je bilo na sporedu tega zanimivega in poučnega sestanka z vodilnim možem krščanskega delavskega gibanja po svetu. To poročilo bi preveč naraslo, če bi hoteli vse opisati. Končni vtis vseh udeležencev sestanka je bil, da je razgovor z g. Tessierom rodil koristne sadove za našo federacijo in za celotno krščansko delavsko gibanje.

mogel dobiti stikov, da bi jih informiral o ženevskem sporazumu. Le neradi so slovenski in drugi člani Narodnega veča pristali na Pribičevićovo zahtevo, da je takoj treba oditi v Beograd in izvršiti "ujedinjenje" s Srbijo. Slovenija je bila takrat v kočljivem položaju: Naše severne meje z Nemci nezavarovane in ogrožene, ker ni bilo demarkacijske črte, meja proti Italiji pa odprta in italijanska vojska je zasedla z belo zastavo Gorisko, Trst, Istro in Notranjsko in so se prednje italijanske čete bližale že Vrhniki. V tem težkem stanju so zlasti zastopniki SLS v Narodnem veču neradi pristali na odhod k regentu Aleksandru v Beograd, a le pod temi pogoji: Končna organizacija države naj se uredi le z 2/3 večino, nadzorstvo nad pokrajinskimi vladami imajo pokrajinski sveti, sestavljeni iz zastopnikov strank; predsedniki pokrajinskih vlad naj se imenujejo le na predlog pokrajinskih narodnih svetov. Pokrajinske vlade vodijo vse posle, razen zunanje politike, vojaštva, prometa in financ. — Dne 1. decembra 1918 je dr. Pavelić regentu prebral addresso, v kateri pa je stalno le, da do konstituantne ostane vse pri starem — pridržke so Pribičević, dr. Pavelić in dr. Smolaka iz adrese črtali. Regent je odgovoril, da je s tem izvršeno zedinjenje Države SHS in Kraljevine Srbije v Kraljevino Srbov Hrvatov in Slovencev in da sprejema v adresi stavljen pogoje.

Združenje Države SHS s Kraljevino Srbijo

Drugi dan se je v domovino vrnil dr. Korošec in našel že dovršena dejstva, s katerimi je moral poslej računati, ker ženevski pakt je bil že izigran. To je bilo prvo razočaranje, drugo, še večje, je sledilo, ko so Italijani zasedli velik del Slovenije in ko so z zavezniško pomočjo Nemci dobili koroški plebiscit, s čemur je bila izgubljena tudi Koroška. Združena Slovenija, komaj združena, spet razbita! Treba je bilo rešiti, kar se je dalo rešiti. Zato je dr. Korošec kot podpredsednik stopil v Protičev koncentracijski vlad, ki je bila njena naloga pripraviti vse potrebno za novo ustavo in izvesti volitve v konstituantno. Iz vsega tega razdobja je edino veselo dejstvo ustanovitev slovenskega vseučilišča v Ljubljani, s čemer je bila izpolnjena stara slovenska zahteva.

(Dalje prihodnjik)

Dr. Josip Gruden

Zgodovina slovenskega naroda

Ustanovitev novih škofij je nadškof Eberhard utemeljeval posebno z veliko oddaljenostjo mnogih svojih pokrajin od solnograške stolice in z velikim številom podložne mu črede. Vendar se ne motimo, če trdimo, da so ga k temu naglani še drugi vzroki. Prav takrat se je tako po Kranjskem, kakor po Koroškem in Stajerskem širilo krivoverstvo bogomilov ali patarnov. Avstrijski vojvoda Leopold VI. je postopal proti njim z veliko strogostjo in je hotel zaradi njih že leta 1210. na Dunaju ustanoviti škofijo. Toda namera se ni izvršila vsled ugovora pasavskega škofa, katerega mu pripadale pokrajine ob Donavi. Kar se vojvodu ni posrečilo, je lahko izvršil nadškof Eberhard, ker je popolnoma prosto odločeval v mejah svoje škofije. Ni brez pomena, ako poudarja papež v ustanovnem pismu sekovske škofije, da do slednjega ni bilo tamkaj višjega pastirja, ki bi podajal vernikom pravi nauk, "zopet utrdil, kar je slabotnega in privezal, kar je odtrganega." Enaki razlogi so prilično o bitem času (1237) naglani akvilejskega patriarha Bertolda, da se je potegoval za škofijo v Gornjem Gradu, "ker se bode sicer ljudstvo vdalo zmotam, iz katerih ga bode težko rešiti." Eberhard je izprevidel, da je najboljšo sredstvo proti krivoverstvu dobro urejena cerkvena organizacija in skrbno pastirsko delovanje.

Kako zelo so bili patarni ali katarji po Koroškem razširjeni, pričajo tudi strogi odloki, ki jih je izdal nadškof proti njim. V pomoč pri tem boju je dobil redovnike, ki so bili že deset let prej uspešno nastopili proti katarskemu krivoverstvu na južnem Francoskem, — dominikane. Prvi samostan tega reda je nastal v Brežah, kjer je bila okolica od krivovercev posebno okužena. Pravi ustanovitelj te dominikanske naselbine je sv. Hiacint, krakovski kanonik in Poljak po rodu. Ko se je Hiacint okoli leta 1225. podal s poljskim kraljem v Rim, je tam spoznal novoustanovljeni red dominikanov, ki se mu je tako dopadel, da je sam vanj stopil in oblekel belo redovno haljo. Na povratku v domovino je prišel v Breže, koroško stolico solnograških nadškofov in s pomočjo Eberharda II. postavil prvi samostan tega reda v alpskih pokrajinah (1227). Kmalu potem je bil ustanovljen dominikanski samostan v Ptuj. V Brežah so novi redovniki vzdrževali slovečo latinsko in bogoslovno šolo, likarstvo ob bližnje škofije in samostani pošiljali svojo duhovščino po strokovno izobrazbo. L. 1231. je papež Gregor IX. imenoval priorja in subpriorja, njegovega namestnika, v Brežah za inkvizitorja (preiskovalca) proti krivovercem po Koroškem in Stajerskem in jima ukazal, naj posebno strogo postopata proti odpadlim duhovnikom.

Razum dominikanov so se za Eberhardove vlade naselili v naših deželah še minoriti v Gradcu, Ptuj in Volšpergu; avguštinci v Velikovcu, nemški križarji v Brežah in pri Veliki nedelji na vzhodnem Stajerskem.

Z veliko vnmemo in odločnostjo je vladal nadškof Eberhard svojo prostrano vladikovino celih 46 let in si z velikimi ustanovami zagotovil častno mesto v cerkveni zgodovini. Umrli je 1. decembra 1246 v Brežah; njegovo truplo so prepeljali v Solnograd.

Po Eberhardovi smrti so napočili za solnograško nadškofijo hudi časi, ko so se na stolici sv. Ruperta hitro menjavali možje raznih značajev in teženj, med katerimi se je komaj ta ali oni izkazal vrednega svojega visokega dostojanstva.

Najprej je bil izvoljen za nadškofa Filip, sin koroškega vojvoda Bernarda in češke Jute. Bil je leta 1247., ko je bil pozvan na solnograško stolico, že proš v Višegradu in papežev kapelan, pa zelo posveten, bojevit človek, ki ni nikdar prejel višjih duhovniških redov. Vse njegovo prizadevanje je merilo na razširjanje svetne oblasti. Leta 1251. je pridrl z močno četo v dolino Anize, da bi se s pomočjo svojih podložnih ministerialov polastil vladne na Stajerskem. Menda ga zato tudi večkrat srečujemo na solnograških posestvih v Ptuj, Lipnici in Brežicah. Iz istega vzroka se je zapletel v boje z goriškimi grofi na Koroškem. Ker ni hotel prejeti višjih redov, ga je stolni kapitelj solnograški leta 1256. odstavil in izvolil sekovskega škofa Ulrika za metropolit. Filip se je maščeval s tem, da je hudo opustošil posestva solnograške cerkve po Koroškem in Stajerskem. Med obema tekmečama je izbruhnila krvava vojska. S pomočjo češkega kralja Otakarja II. in koroškega vojvoda Ulrika se je sicer še nekaj časa držal. Slednjič je bil na posredovanje Otakarjevo izvoljen za akvilejskega patriarha, kjer je bil pa še manj na mestu. Ko se je tudi njegov namestnik Ulrik odpovedal nadškofovski službi (1265), je dobil Vladislav, sin šlezjskega vojvoda enakega imena, solnograško stolico. Vladislav se je pač zavzel za svoje pastirske posle, ustanavljal župnije in cerkve in jih zastavljal z delavnimi duhovniki. Izkusil je tudi popraviti škodo, ki so jo njegovi samostani in cerkve pod njegovim prednikom, vendar je le kratko časa vladal. Umrli je leta 1270. v svoji domovini, v mestu Vratislavi (Breslau).

Pod Friderikom II. (1270-1285) se je izvršil v naših krajih oni veliki prevrat, ko je po kratkem češkem medvladju Habsburška rodovina pridobila vzhodne alpske dežele. Nadškof Friderik je pomagal cesarju Rudolfu s svetom, četami in denarjem, pa je zato moral trpeti, da je Otakarjev namestnik na Stajerskem, Milota, požgal in opustošil solnograško posestvo. Habsburški vpliv na solnograško stolico se je pokazal že po njegovi smrti, ko je Rudolf pl. Hoheneck, preje kancelar cesarja Rudolfa, dosegel nadškofovstvo čast (1285-1290). Ta vpliv se je moral kmalu izpreveriti v hudo napetost, ko so začeli Habsburžani razširjati in utrjevati svojo oblast po vzhodnih alpskih deželah in hoteli tudi solnograško kneževino, katero so vladali nadškofi, spraviti v odvisnost. Večkrat so izbruhnili sovražni boji, tako že pod Rudolfom in posebno še pod njegovim naslednikom Konradom IV. Ker so imeli solnograški cerkveni knezi tudi na vzhodu, na Bavarskem, nevarne nasprotnike svoje neodvisnosti, zato se jim je bilo večkrat treba boriti na dve strani. Sklepali so zveze zdaj z enim, zdaj z drugim svojim sosedom, kakor jim je ravno kazalo.

Iz življenja teh državnikov in diplomatov, katerih delovanje je večinoma merilo na visoke politične cilje, nas zanimajo le oni dogodki, ki so v neposredni zvezi z našimi deželami. Tu je omeniti pred vsem spor z močnimi gospodi Ptujskimi. Ptuj in z njim ves svet na jugovzhodu okoli Ormoža in Središča je že okoli leta 863. prišel v last solnograške cerkve. Za časa madjarskih napadov je sicer ta oblast prenehala, toda ko so se povrnila mirnejši časi, so dobili solnograški škofje Ptuj nazaj, ki je postal važen obmejni branik proti Madjarom.

(Dalje prihodnjč.)

1953	JAN.	1953
Sa	Mo	Tu
1	2	3
4	5	6
7	8	9
10	11	12
13	14	15
16	17	18
19	20	21
22	23	24
25	26	27
28	29	30
31		

KOLEDAR

DRUŠTVENIH
PRIREDITEV

FEBRUAR

1.—Koncert "Slovana" v Slov. nar. domu na St. Clair Ave.

7.—Društvo "France Prešeren" št. 17 SDZ priredi veselico s plesom v SND na St. Clair Ave.

14.—Federacija Slov. moške zveze priredi družabni večer v SND na St. Clair Ave. soba št. 1 v novem poslopju.

15.—Dr. sv. Imena fare sv. V. da priredi predpustno zabavo v šolski dvorani.

15.—Dramatsko društvo "Lilija" priredi veselo pustno zabavo v Slov. domu na Holmes Ave.

15.—Društvo sv. krunice priredi v cerkveni dvorani na 1369 E. 40 St. ples v maskah. Igrali bodo Frank Muza tam-buraši.

J. B.:

Iz Tilovega raja

Komunize je za nekatere nerazumljiv, ker vedno menja svojo taktiko in neprestano prihaja s spremembami zakonov, uredb itd. Enkrat preskrba na karte, potem pa skok v svobodne cene na podlagi ponudbe in povpraševanja; enkrat skozi dolgo dobo dolar 50 din, potem pa skok na šestkratno in dolar 300 din; enkrat kmete žene v kmetijske delovne zadrage, potem pa zopet reorganizira zadrage in jih celo veliko razpusti. . . . Eno je treba vedeti pri komunizmu: cilj je vedno isti, samo taktika se menja. Komunizem ne prenese stiske, on hoče dinamiko, vedno kaj novega, vedno spremembe, da so ljudje s tem novim, s temi spremembami stalno zaposleni, stalno v skrbeh, kako bo pod novim zakonom. Da ne bi imeli ljudje časa brigati se za režim in za politiko, komunizem poskrbi, da se morajo stalno brigati zase. Tako ljudi stalno zaposli; ljudje so v stalnem strahu za svoj položaj, za svojo eksistenco. Tako res nimajo časa ne zanimanja za politiko; nasprotno imajo strah pred politiko. Vedno so spremembe na slabše, stalne skrbi so za vsakdanji kruh; stalna napetost je ali bo še močnejša pri novih razmerah živeti. To lahko čutite tudi iz pisem. Le poslušajte!

Črna moka za kruh

"Cene v zadnjem času vsak dan rastejo, zlasti za živila, ker mnogih že primanjkuje. Človek pa se ne more prav nič založiti z ničemer, ko komaj rinemo iz meseca v mesec. Pred božičem je čez noč zmanjkalo bele moke, makaronov, rezancev, sploh vseh izdelkov iz bele moke. V trgovini je bila bela moka do tedaj 60 din za kg, zdaj pa so kmetje prinesli na trg domačo belo moko in jo prodajajo po 150 din/kg." — Pismo ne pove, da je med tem vlada izdala uredb o enotni mletvi, to je, da se sme mleti iz pšenice samo ena moka, tako da mora biti izmeljava 80% moke. Seveda bo tak kruh težak in za bolne ljudi neprebavljiv. Mnogi, ki imajo znanje tu, bodo

prosili za belo moko, ker je doma ni v prometu razen na črni borzi. Državne trgovine jo ne prodajajo.

Sedaj pa opslušajte, kaj pravi pismo še dalje. "Kmet je vedno grd, saj izrablja vsako stisko v svojo korist. Saj je tudi z mlekom nekaj sličnega. V mlekarne ga ne oddajajo, če niso prisiljeni, raje krmijo prašice z njim." — Mesto se pritožuje na kmete, češ da jih odira. Nič pa ne vedo v mestu, da je komunizem najhujši za kmeta. V Sloveniji imamo poročila iz mnogih krajev, da so jim predpisali na grunt davka po 220.000 din pa tudi do 470.000 din. Kmetje so prodali, kar so le zmogli, ker vedo, kako jih komunizem sovraži, ker niso hoteli pristopati v zadrage, kot so komunistični oblastniki hoteli. Toda niso pri najboljši volji mogli vsega plačati. Takoj so jim prišli rubiti: konje, vozove, stroje (kolikor jih še imajo), hišno opremo itd. Potem so se pripeljali, da zarubljeno vzamejo, odpeljejo. . . . To je sedaj redni pojav na kmetih. In kmet si ne more pomagati.

Letos zopet kričijo zaradi suše, toda ta "suša" je več kot na polovico krivda komunizma. Oni so silili kmete v zadrage (Slovenija je imela že čez 380 — kolhozov). Toda te zadrage imajo to slabost, da ne držijo prehodnih zalog, kot jih je prej držal vsak kmet posebno v žitornih krajih. Prehodne zaloge so bile zavarovanje proti slabi letini, posebno proti suši. Kolhoz teh prehodnih zalog ne pozna in zato je že pri mali suši pomanjkanje tako veliko. Kmet pa danes teh prehodnih zalog več ne zmore, ker mu jih je poprej jemal obvezni odkup, sedaj pa jih mu onemogočajo davki. Pri tako visokih davkih, kot jih predpisujejo sedaj, ima kmet komaj hrano za družino do nove žetve v shrambi. To je slabost komunističnega gospodarstva, na tem kmet najbolj trpi. Isto je glede mleka. Toliko so rubili kmetu živilo, da je stanje živinoreje prišlo tako nizko. Sedaj zopet

kajejo na kmeta, češ da po kmetovi krivdi ni mleka. To je taktika komunizma: deli in vladaj! Ves srd ljudstva, zlasti delavcev in uslužbencev obračajo proti kmetu, češ če bi kmet šel v zadrage, bi bilo vsega zadosti. . . . Rusija je dokaz, da temu ni tako!

Glede delavcev pove isto pismo: "Če pa vzamemo družino, kjer jih je več v službi, in so vsi v redu plačani, tam pa gre kar dobro, zlasti delavcem." Dejstvo je, da je danes za kmeta izredno težko in da ga sedaj skušajo z visokimi davki gnati v splošne kmetijske zadrage, ker so se kmetijske delovne zadrage (kolhozi) slabo izkazale in jih bo treba iz temelja spremeniti.

Najemnine

"Najemnine so se dvignile za 100%, ker se tu davek zaračunava progresivno." — Kakor kmeta, tako komunizem goni tudi lastnika hiše, kolikor jih še ni državnih. Ni dvoma, da bodo postale polagoma vse dvo — ali večstanovanjske hiše državna last. Komunizem ne trpi, da bi kdo užival "rento," to je dohodek brez dela na podlagi prejšnjega varčevanja. Ostale bodo v privatni lasti enodružinske hišice.

Seveda bo sedaj zopet nejevolja proti hišnim lastnikom, ker morajo najemniki več plačati. Toda povisek gre državi — kot društveni prispevek. Sedaj mora vse plačevati "znameniti društveni prispevek" za državo, ki strašno tare industrijo in ki ima za posledico, da je vse industrijsko blago silno drago. Tako danes kmet opravičeno toži, da se je vse kar mora kupovati, veliko bolj podražilo, kot pa so se podražili kmetijski pridelki.

Stiska je zaradi slabega komunističnega gospodarstva, komunizem pa gleda, da vali krivdo na druge, da je tako stan proti stanu, ker potem je komunizmu lažje vladati. Kjer se pripravata dva, tretji dobiček ima. In ta tretji je komunizem.

Pokojnine

Pokojnine so tudi na novo uredili, povišali, seveda ne za toliko, kolikor bodo vsled "suše" napredovale cene vseh potrebščin za življenje in zaradi "društvenega prispevka" cene tovarniških izdelkov: "Sedaj bodo pokojnine samo v denarju, ne več v bonih, zato pa višje. Služkinje, ki imajo polna leta službe, bodo dobile 5.600 din. Tudi kmetске dekle dobijo pokojnino, čeprav niso bile zavarovane. — Imamo poročilo, da n. pr. upokojeni zak. par, učitelj in učiteljica, ki sta oba imela polna leta za pokojnino, dobila po novem 18.000 din skupno pokojnino. To je vsaj po sedanjih ceni za prehrano še nekam ugodno.

Toda vse izgleda, da bodo cene zaradi "suše" še bolj verjetno pa zaradi inflacije, v katero izgleda, da gre vlada s precejšnjim pogumom, še rasle.

"Vdova po izobražencu, za službenim možu, sama tudi izobražena, ima 4.300 din pokojnine, bivša služkinja pa 4.700. Iz-

1. Glavobola
2. Nervoznosti
3. Zelodčne nerednosti
4. Neprebavnosti
5. Vzdiganja
6. Zgube spanca
7. Slabega apetita

ker te sitnosti so povzročene vsled zaprtnice

Že od leta 1887 je tisoč in tisoč ljudi uspešno uživalo Trinerjevo Grenko Vino, efektivno znanstveno formulirano zmes raznih posebnih zbranih naravnih korenin, zelišč in cvetja. Trinerjevo deluje prijazno, gotovo in gladko pri odpravi zamazanih ostankov iz črevesja. Nabavite si steklenico Trinerjevega Grenkega Vina danes in preizkusite njegovo čudovito preizkušeno dobroto sami zase!

TRINERJEVO GRENSKO VINO

POŠLJITE KUPON ŠE DANES!

Joseph Triner Corp.
4033 W. Fillmore • Chicago 24, Ill.

Prosim, pošljite mi 18 oz. steklenico Trinerjevega Grenkega Vina, za preprilagam \$1.50 za vsako steklenico, poštnina vtieta.

IME _____

NASLOV _____

MESTO IN DRŽAVA _____

obraženec ima tudi še kake kulturne potrebe, pa jim ne more zadostiti. Saj se za hrano ne zadošča. Na obleko, ki je tudi osnovna potreba, se pa pri taki pokojnini ne more niti misliti. Na vse druge potrebe smo pa že davno pozabili." — Ta del pisma kaže, kako se ljudje težko in polagoma živijo v to, da izobrazba ni ne znači, ne predstavlja nobene investicije kapitala in učenja. Težko pa jim je tudi, ko vidijo, da komunizem danes iz nekega političnega računa tako favorizira ravno industrijskega delavca — proti kmetu na eni in proti izobražencu na drugi strani. Delavec je bil nele kader v revoluciji, ampak delavec je danes, odkar so mu bili izročili tovarne, neposredni proizvajalec ali recimo kolektivni tovarnar. Ves delavski kolektiv tovarne je na videz oni, ki odloča o tovarni, čeprav je v resnici prav vse pod kontrolo komunistov. V vsakem upravnem odboru tovarne, v vsakem krajevnem ljudskem odboru, povsod odloča komunist. Zato pa seveda delavcu, kadajo in ga skušajo pridobiti, da bi brez vsakega odpora plesal tako, kakor bodo godli komunistični ekspozenti v upravnem odboru. Pa je tudi to zopet samo nekaj prehodnega in bodo spet prišle spremembe. In te so v komunizmu na dnevnem redu in so bistvo komunizmu.

Valuta

S 1. januarjem 1952 je bil jugoslovanski dinar degradiran toliko, da je bilo treba za en dolar kar šestkrat toliko dinarjev kot poprej: 300 din za \$1. Sedaj je zanimivo, da so bili že uvedli delno devizno svobodo. Toda to jesen se je naenkrat zopet položaj spremenil. Sedaj mora vsako tuje valute v 14 dneh prijaviti in prodati Narodni banki. Črna borza je seveda prepovedana. Toda kljub temu cvete. Zvemo, da je n. pr. nekdo dobil za dolar že 1.600 din. Je skoro nezaslišano, ker smo sedaj bili vajeni, da je črni kurz bil 500 — 700 din za \$1. Če ta slučaj ni samo nek poseben primer, ampak je zopet redni pojav na črni borzi, bi to pomenilo, da gre dinar hitro doli. Ljudje, ki imajo dolarje, so v veliki nevarnosti zaradi obtožbe tihotapstva. Ni torej previdno pošiljati ljudem dolarjev.

Soba se odda

Opremljena soba se odda moškemu, s posebnim vhomom. Kličite EN 1-2647. —(18)

MARCH OF DIMES

Mothers' March on

POLIO

Thurs., JAN. 29
7-8 P.M.

Moški dobijo delo

HAMMERMEN

Izkušeni na kladivo s soparo ali vrtalo; visoka plača od ure in od kosa.

STEEL IMPROVEMENT &
FORGE CO.
978 E. 64 St. (19)

PRISTOPITE

V

TAPCO
TEAM

TAPCO

potrebuje
TOOLMAKERS

za preizkuševalno delo
v gradnji jigs in fixtures

VERTICAL
TURRET LATHE
OPERATORS

PRESS
OPERATOR
TRAINEES

Mora biti pripravljen delati katerikoli shift. Dobra plača od ure. Idealni delovni pogoji. Prosimo, prinesite izkaz državljanstva.

Uradne ure od 8 zj. do 5 pop. dnevno; v soboto in nedeljo od 8 zj. do 4 pop.

THOMPSON PRODUCTS, INC.

23555 Euclid Ave.
C.T.S. Bus št. 28

(20)

Ženske dobijo delo

ZENSKÉ

MLade ali srednje starosti. Lahko delo v tovarni. Plača od ure. Takoj.

THE WM. A. HOWE CO.
1625 E. 31 St. (18)

ŽENSKÉ ZA ČISCENJE

Nočno delo v poslopih, izkušene plača od ure, plačani prazniki, stalno delo.

OHIO WINDOW CLEANING CO.
1230 E. 9th St.
CH 1-7515

(18)

Kuharica

Izkušena kuharica dobi delo v restavrantu. Kličite GL 1-7462 ali HE 1-7090. —(19)

MALI OGLASI

Dohodninski davek

Mary Svetek vam tudi letos izpolni pole za dohodninski davek (Income Tax) in sicer vsak dan razen v terek in soboto zvečer, drugače pa je urad odprt od 10 dopoldne do 9 zvečer. Priđite ali prej pokličite. KE 1-3177 478 E. 152 St.

Naprodaj

Proda se delikatesen v dobri okolici, nič tekmovanja, na vzhodni strani, prometa za \$1,-500 na teden in lahko še več, dobre ure, zmerna cena. Lastnik gre ven iz mesta. Kličite IV 1-4710 zjutraj. (18)

Išče sobo

Moški išče opremljeno sobo v St. Clairski okolici od E. 55 do E. 79 St. Kdor ima kaj naj pokliče naš urad HE 1-0628. —(18)

LETALO IZ BAMBUSA — Pilot Henry Meider (na levi) stoji poleg svojega letala, ki je izdelano pretežno iz lesa in bambusa. Letalo, ki ga imenujejo "letečo košaro," se je na poskusnem poletu v Manili na Filipinih dobro izkazalo.

JOSIP JURČIČ:

Grad Rojinje

I. Hudodelstvo.

Leta 1593. meseca junija so se Slovenci zadnjikrat zbrali, da bi odgnali Turka, svoje groznega nadlegovalca, ki skozi 200 let ni dal deželi miru ne pokoja. Andrej Turjaški, žlahtnik stare rodovine, bil je tisti mož, ki je pod svojo zastavo prikladal zlasti kranjske korenjake v obrambo in zaslobo domačije proti sovražnikom, ki so pod poveljstvom Hasanovim, kakor pravljica govori, k mohamedanski veri odpadlim krščanskim menihom, v velikanskem številu valili se skozi Hrvaško. Le malo število vojščakov je mogel Turjaški med Slovenci nabrati; cvet prebivalcev je bil že v prejšnjih stiskah in v brezkončnem bojevanju poginil. Še manjše število so mu poslal Hrvati na pomoč, tako da je do Siska prišel komaj 4000 mož. Turki pa so bili petkrat močnejši. Tako so se zgrabili in bili slavno bitvo pri Sisku, ki se je sosebno zavolje hrabrega in pogumnega duha, katerim so se Kranjci izkazali med njimi pa v prvi vrsti vitez Ravbar s Kravjaka, končala Jugoslovanom na slavo, Turkom v pogubo. Večidel so Turki ali na bojišču padli ali se v Kolpi potopili ali pa na begu poginili. Med ubitimi je bil tudi turški poveljnik Hasan sam, iz čigar dragocen obleke so dali napraviti mašni plašč in ustanovili v Ljubljani večno mašo na svetega Ahacija dan, kakor obletnico in večni spomin one zmage, vsled katere je imela Kranjska s soslednimi deželami za zmeraj mir pred večjimi napadi turških razbojnikov.

Bilo je kake dni po bitvi pri

Prijatelj's Pharmacy
SLOVENSKA LEKARNA
Prescriptions — Vitamins
First Aid Supplies
Vogel St. Clair Ave in E. 68 St.

ČE HOČETE . . .
prodati ali kupiti posestvo
ali trgovino, obrnite
se do nas

JOS. GLOBOKAR
986 E. 74th St.
HE 1-6607

Ali ste prehlajeni?
Pri nas imamo izborni zdravilo
da vam ustavi kašelj in prehlad.
Pridite takoj, ko čutite prehlad.
Mandel Drug
15702 WATERLOO RD.
KE 1-8024

DVA
POGREBNA
ZAVODA
za
zanesljivo
izkušeno
sočutno
pogrebno
postrežbo
po
ceni, ki jo SAMI
izberete
pokličite
A. GRDINA & SONS
FUNERAL DIRECTORS
1500 West 34th St.
Berwyn, Illinois 60404

Sisku. Vojska se je razhajala po dovršenih opravkih na vse strani.

Samotno sta jezdila dva vojaka ob Kolpi navzgor. Prvi je bil kakih pet in štirideset let star, životen in močen. Obraza ni bil lepega: podolgasto lice in čez mero velik nos sta ga kazila; vendar je sijala neka prijaznost možu iz oči, ki je bila priča dobrega njegovega srca. Jezdil je velikanskega konja, dobro rejene, in ročnik na meču mu je bil s srebrom in zlatom okovan. Tudi po drugi obleki soditi je moral biti iz plemenite rodovine. To je bil France Rojar, lastnik grada Rojinje in gospodar obeh vasi v zakotnem kraju Dolenjskega. Ko je slišal, da je dežela v zadregi, bil je on prvi z devetimi hlapci, ki se je priključil trumi, katero je peljal Ravbar proti Sisku. France Rojar je bil stare rodovine. Njegovi pradedje so bile iz ljudstva in te, ko so se posebno v turških bojih in cesarskih vojskah pravi, dobili so plemenito ime in nekaj z njim vred, nekaj pa pozneje premožno domovanje. France nikakor ni hotel biti slabejši od svojih dedov; zato ni pomišljal, kaj mu je storiti; ali varovati mlado ženo doma in sedemletno njeno pastorko, ali pa opasati meč in pomoči domovini k splošnemu blagru. Bil je zdaj v drugič oženjen. Od svoje prve žene je imel majhno hčer, ljubo dekletce, ki je imelo vso tlo in mirno očetovo naravo. Ko pa je njena mali umrla, je videl France v svoji samiji, da je sila dolgočasno, ako ni gospodinje v hiši, in tudi hčerki bi rad drugo mater pripeljal. Zato je, čeravno že postaren, vzel v drugi zakon mlado hčer nekega daljnega sosedu. Ali poslednji dve leti, odkar je bil v drugič oženjen, moral je sam sebi spoznati, da je bilo med vsemi dejanji v njegovem življenju to poslednje najnespametnejše. Zakaj ne samo, da je bila ženska ohola in prepirljiva, da je mu prinesla nepokoj in nezlozost v hišo, da je bila semtertja celo spačene nature, ampak moral je celo imeti ženo, ki ga ni ljubila, njegovega otroka pak kakor prava mačeha še postrani gledala, čeravno svojih ni imela. Zato ni čuda, da je France rajši pustil po krvavem dnevu svoje hlapce, kar jih ni v boju padlo, vitez Ravbarju, sam pak se je napotil domu le z enim spremljevalcem.

Poglejmo zdaj še drugega izmed naših vojakov. Ta je ravno nasprotnega videza, srednje, šibkejše postave, čednega obličja, mladega lica in nekako živih oči, tako da bi bil na prvi pogled poprej človeku všeč ko stari njegov tovariš. Opravljen je še skrbneje ko oni. Vendar natančni opazovalec bi bil zapazil, s kakimi lisičjimi in hudobnimi pogledi se je zdaj in zdaj oziral na svojega tovariša; bil bi dalje opazil, da nima nikjer nobene obveze ne rane, celo na obleki nobenega vojnega madeža, da je njegovo orožje vse gladko in nepoškodovano. Iz vsega tega se ni dalo soditi niti, da ima dobro srce, ni ne, da je pogumen in hraber v boju. Vilibald Polut — tako je bilo mladeničje ime — bil je Francu po njegovi prvi ženi nekaj malega v rodu, in ker so mu bili starši brez premoženja zgodaj v mladosti umrli, vzel ga je bil on v svojo hišo in ga je imel skoraj kakor svojega sina.

"Povej mi po pravici, Vilibald!" pravi starejši mlademu tovarišu, "kaj ne, da si šel ne-

rad z menoj v boj?"

"Zakaj?" vpraša mladenič in gleda v tla.

"Spoznal sem, da bi bil ti rajši ostal pri domu; to mi pa nikakor ni bilo povšeči. Današnji čas mora človek biti za vse; boja se mož ne sme ogibati, kedar ga je treba. Nočem sicer, da bi za vsako malenkost za orožje prijel, vendar nekaj možatega se te mora prijeti. Tudi v bitvi nisi bil pogodu."

"Ali nisem dela tako kakor drugi?" pravi Vilibald nevoljen.

"Ne vem. Zakaj si vedno stal in bolj na mene pazil ko na sovražnika?" pravi France in ostro pogleda mladeniča.

"V mojih letih se mora človek vsaj malo bati za življenje. Na vas pa sem se moral včasih ozreti, ko ste tako divje in brez premisleka rinili med sovražne vojske."

"Če ni bilo nič drugega!" pravi vitez nekako zamolklo.

Oba jezditja potem tiho dalje. Vilibald se je delal, kakor bi poslednjih besed ne bil razumel; vitez pak je temnega čela spodobdel konja in se zamislil.

"Vilibald!" izpregovori starejši čez nekaj časa, "zdaj ti bom rekel dve besedi naravnost iz srca. — Ko sem te jaz na prošnjo svoje rajnice v hišo vzel, bil si ti ves drugi. Hotel sem te imeti kakor sina, in ko bi lastnih si-

nov ne imel, namenjen si bil ti, da boš dobil po meni moje ime in premoženje. Ko sem se pa v drugič oženil, izpremeni si se ti popolnoma. Tako si nekako tih in potuhnjen proti meni, da ne razumem, kako in kaj. Zdi se mi prav, da me ne vidiš lehkoko."

Stari je pri tem govorjenju gledal resnobno predse v konjevo grivo.

Ko je končal, spoznal bi bil kdo tretji na postranskem hudobnem očesu mladeničevem, da je starejši resnico govoril. Vendar je Vilibald dejal:

"To ni res, kar pravite. Jaz vas — ljubim tako kakor hvaležen človek."

EISENHOWER POZIVA NA "MARCH OF DIMES" — Pozivajoč k podpori za otroke, ki se jih je lotil polio, se je dal novi predsednik ZDA fotografirati z "1953 March of Dimes" deklicama. Na levi je 5-letna Pamela na desni pa njena eno leto starejša sestra Patricia Raleigh iz N. Caroline, obe sta preboleli polio.

NAROČITE SI

DNEVNIK

AMERISKO DOMOVINO

NAJVEČJI

SLOVENSKI

DNEVNIK

NAROČAJTE

TISKOVINE PRI

AMERISKI DOMOVINI

"Hej, tvoj jezik sam mi priča, da me sovražiš. Težko se ti je izgovorila beseda 'ljubim,' zato ker je laž."

"Morda me pa vi ne morete trpeti in zato tako govorite!"

"Fant! Uči se svoj jezik brzdati; morda boš moral še dolgo živeti in učiti te bodo drugi ljudje drugače ko jaz. Kako se predrzneš meni sovraštvo do tebe očitati? Morda je bilo to sovraštvo, da sem te, ko nisi imel nobenega človeka, preredit in odgojil, kakor bi te tvoj oče ne bil? Morda je to sovraštvo ali nestrpnost, nehvaležnik, da sem te že odrastlega v hiši obdržal tudi potlej, ko si očitno svojo malopridnost in nehvaležnost do mene pokazal?"

Te besede je vitez resnobno govoril; mladenič pa jih je poslušal z mrzlim in najnavadnejšim obličjem, kakor bi hotel reči: "Kaj mi je do tega, kar praviš, stara šema!" Ravno to je staremu še bolj gnalo žolč v kri.

"Vi me samo obdolžujete, skazali mi niste še nobene reči," pravi Vilibald z isto malomarnostjo.

"Ali ne kaže že to tvoje obnašanje proti meni, da resnico trdim? Brez vzrokov jaz ne govorim nikdar. Če boš ti s tako poštenostjo in zvestobo preho-

dil svet in svoje življenje, bodi vesel; želim ti to iz vsega srca, zaupam ti pa ne veliko. Sicer bi pa moral vedeti in čutiti, da ni na meni opravičevati se proti tebi, da ni meni skazovati, ampak tebi. Povem ti zdaj ob enem, da boš moje hišo enkrat za vselej zapustil. Star si dovolj, išči si sreče drugod. Ko bi imel srca kaj, moral bi mi biti za te dobrote hvaležen, ki si je užil od mene. Razloge sem ti povedal, zakaj to hočem imeti, nekatere pa sam lahko veš bolje ko jaz; zato pa nočem govoriti o njih."

Mladenič zopet zaničljivo s strani pogleda svojega dobrotnika in mrmra sam predse: "Najbrž bom jaz dalje v tvoji hiši ostal ko ti, stari suhoparnik!"

"Če hočete že tako imeti, zapustil bom Vašo hišo, kjer me videti ne morete," pravi Vilibald. "Ali mi boste dovolili, posloviti se pri milostni gospe?"

Pri tem vprašanju je zopet vitezu lice zardelo.

(Dalje prihodnjič)

— V Zah. Virginiji je 1,000 premogovnih družb, ki skrbje skupaj za obrat v 1,800 premogovnikih.

RAZPRODAJA!

Ob 37-letnici naše trgovine bomo imeli

VELIKO RAZPRODAJO

VSE BLAGO BO ZNIZANO V CENI
OD 20% DO 25%

Poslužite se te prilike in si nakupite potrebne stvari.

MRS. A. GUBANC

MODNA TRGOVINA
16725 WATERLOO RD.

Želiš v osamljenosti zvestega prijatelja? Ga privoščiš svojim dragim? Naroči čimprej slovenski splošno misijonski mesečnik

"KATOLISKI MISIJONI"

V mesečnih obiskih te bodo razveseljevali ob tridesetletnem jubileju svojega obstoja skozi leto 1953 na 680 straneh. Urejevali od slovenskih lazaristov in tiskani v Buenos Airesu, ti bodo prinašali ob sodelovanju številnih slovenskih misijonskih pionirjev zanimiva poročila iz vseh delov sveta. Ob številnih lepih slikah boš lažje razumel aktualne članke, strahovito borbo človeštva za zmago dobrega nad zlim. Prijetno razvedrilo, široka razglednost, sočutje z duhovno bedo bližnjega, globoko cenjenje tvoje vere bodo bogati sadovi tega branja. V zahvalo se potrudi, da bodo KATOLISKI MISIJONI brani v sleherni pošteni slovenski hiši v izseljenstvu, od vseh, ki jim ni vseeno, kam svet drvi.

Naročite Katoliške misijone takoj ali zahtevajte prve številke na ogled: Lenček Ladislav, Calle Cochabamba 1467, Buenos Aires, Argentina.

Za U.S.A. in KANADO samo \$2 letno, s pestro prilogo "MISIJONSKA NEDELJA" na 178 straneh pa \$1 več. Pišite na naslov:

REV. CHARLES WOLBANG, C.M.
500 East Cheltenham Ave., Philadelphia 44, Pa. U.S.A.

Baragova Pratika

DVANAJSTI LETNIK

za navadno leto 1953

je zanimiva knjiga za vsakega Slovence kjer koli. Za vsakega slovenskega človeka ima obilo koristnih nasvetov in obvestil. Poučne članke in spise, zanimive črtice in povesti.

Radi višjih stroškov kot povišane poštnine in radi dražjega tiska stane letos nekaj več kakor lani.

S poštnino stane letos \$1.25

Naročila je poslati v Money orderu, čeku, ali gotovini na:

BARAGOVA PRATIKA

6519 West 34th Street

Berwyn, Illinois